

Revisjonsrapport fra prosjektet

Oppfølgingstjenesten
i videregående opplæring
i Oppland

Østlandsforskning
ved Jorid Vaagland og Tonje Lauritzen

For kontrollutvalget i Oppland fylkeskommune

Forord

(v/ Innlandet Revisjon)

Innlandet Revisjon IKS fikk i oppdrag av kontrollutvalget i Oppland fylkeskommune å gjennomføre et prosjekt der formålet var å vurdere om oppfølgingstjenesten i videregående opplæring fungerer i forhold til målene med tjenesten.

Innlandet Revisjon har engasjert Østlandsforskning til å gjennomføre utredningen. Arbeidet er gjennomført i perioden april – mai 2007 av forskerne Jorid Vaagland og Tonje Lauritzen, som også har skrevet rapporten.

Rapporten har vært sendt på høring til fylkesrådmannen. Høringsuttalelsen er vedlagt. De forhold som er påpekt fra fylkesopplæringsjefen på side 2 i uttalelsen er rettet opp i endelig rapport. Brukerperspektivet skulle ivaretas gjennom en intervjuundersøkelse blant ungdommer, men det viste seg at det var svært vanskelig å oppnå kontakt med målgruppen. Antall intervjuer ble derfor færre enn ønskelig.

Utredningen viser at oppfølgingstjenesten fungerer godt på mange områder. Det er likevel et forbedringspotensial som vi anbefaler at fylkeskommunen følger opp. Revisjonen viser i den forbindelse til Østlandsforskningens konklusjoner og anbefalinger i kapittel 6.

Lillehammer, juni 2007

Innlandet Revisjon IKS

Ole Kristian Rogndokken
Daglig leder

INNHOLDSFORTEGNELSE

	Forord	3
0	SAMMENDRAG	7
1	INNLEDNING	11
	Bakgrunn for prosjektet/undersøkelsen	11
	Formål og problemstillinger	11
	Gjennomføring	12
	Metode	12
	Om Reform 94 og Oppfølgingstjenestens plass i denne	13
2	REVISJONSKRITERIER	15
	Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringslova)	15
	FOR 2006-06-23 NR 724: Forskrift til opplæringslova	15
	Styringsdokument for Oppfølgingstjenesten i Oppland	16
3	ORGANISERINGEN AV OT-ARBEIDET I OPPLAND	17
	Fylkeskommunal organisering	17
	Regional organisering og lokalisering	17
	Ressurser i form av stillinger og tiltaksmidler	19
	Informantenes vurderinger av den skolebaserte modellen	21
4	SAMARBEIDET I OPPFØLGINGSTJENESTEN	23
	Samarbeidet innad i OT-regionene	26
	Samarbeid over regiongrensene	29
5	OPPFØLGINGSTJENESTEN OG UNGDOMMENE	31
	OT-ungdommen i Oppland etter OTTO-systemet	31
	Erfaringer med OTTO	35
	OT-medarbeidernes oppfatninger av OT og sin rolle	36
	Oversikt over målgruppa	37
	Kontakt, veiledning og oppfølging	40
	Tilbud og tiltak	45
	Om organisering og ressurser	51
	Om samarbeid	51
	Om OTTO-systemet og OT-koordinatorenes oversikt over målgruppa	52
	Om arbeidet med ungdommene	52
	Litteratur	55
	Vedlegg 1	57
	Vedlegg 2	63
	Vedlegg 3	67
	Vedlegg 4	68
	Vedlegg 5 Høringsuttalelse fra Fylkesrådmannen	70

0 SAMMENDRAG

Bakgrunn:

Prosjektet er en bestilling fra Kontrollutvalget i Oppland fylkeskommune.

Formål:

Formålet med prosjektet er å vurdere om Oppfølgingstjenesten fungerer i henhold til målet med tjenesten. Oppfølgingstjenesten skal sørge for at all ungdom som har rett til opplæring etter Opplæringsloven, og som ikke er i opplæring eller i arbeid, får tilbud om dette eller annen sysselsetting. Tilbudene som blir formidlet gjennom tjenesten, skal primært ta sikte på å føre frem til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på lavere nivå innenfor videregående opplæring.

Problemstilling:

Problemstillingen er utarbeidet på bakgrunn av a) økt antall ungdommer med vegringsproblematikk og vansker med rytmer og strukturer og b) økende antall ungdommer som OT ikke får tak i, og er som følger:

Fungerer Oppfølgingstjenesten godt nok i forhold til de nye utfordringene tjenestene står overfor?

Revisjonsprosjektet har tatt utgangspunkt gjeldende regelverk og forskrifter samt Oppland fylkeskommunes styringsdokument for Oppfølgingstjenesten. Fokuset er i hovedsak rettet mot organiseringen av tjenesten, hvordan samarbeidet fungerer og arbeidet med ungdommen.

Fremgangsmåte:

Vi sendte ut et spørreskjema til OT-koordinatorene i alle ni OT-regionene. Vi fikk svar fra alle. Videre intervjuet vi to OT-koordinatorene og et utvalg av NAV-representanter og kommunerepresentanter i deres OT-team. Disse intervjuene foregikk på telefon. Vi intervjuet også seks ungdommer som var innunder Oppfølgingstjenesten i de to samme regionene. Noen av ungdommene møtte vi, andre intervjuet vi over telefon.

Konklusjoner og anbefalinger:

Om organisering og ressurser

- Den skolebaserte modellen for Oppfølgingstjenesten har stor oppslutning blant dem som arbeider med OT.
- OT-koordinatorenes stillingsressurser vurderes jevnt over som for små i forhold til arbeidsmengden. Dette har sammenheng dels med at det blir stadig flere ungdommer med store problemer og som det er krevende å ta seg av, dels med OT-koordinatorene sterke ansvarsfølelse og engasjement i forhold til ungdommenes situasjon.

- Økende antall krevende OT-ungdommer tilsier at det bør vurderes å øke stillingsressursene i Oppfølgingstjenesten.
- Det er viktig å definere klart hvor grensene går når det gjelder Oppfølgingstjenestens ansvar overfor den enkelte ungdom, og hvor andre deler av hjelpeapparatet må ta over.
- Rektorenes beslutningsansvar når det gjelder tiltaksmidlene fører i mange tilfeller til at det er tradisjonelle utdanningstilbud som blir iverksatt, mens mer nyskapende tilbud uteblir.
  - Det er grunn til å vurdere om OT-teamene bør få større fullmakter over disponeringen av tiltaksmidlene.

Om samarbeid

- Det er en utfordring å samle OT-teamet til møter, særlig i de regionene der det er store team. Mange i teamene har flere pressende arbeidsoppgaver som gjør at møtevirksomheten nedprioriteres i perioder.
- Fylkeskommunens samlinger for OT-koordinatorene er viktige fora for både faglig input og erfaringsutveksling.
- Det er behov for møtearenaer også for andre OT-medarbeidere der erfaringer og utfordringer kan diskuteres, slik at en kan utvikle felles fortolkninger og praksiser i OT-arbeidet.
- Samarbeidet med NAV og kommuner i Oppfølgingstjenesten fungerer bra og det fremstår som nyttig for alle parter. Likevel er det noen svakheter ved samarbeidet, for eksempel når det gjelder tidsbruk på OT i forhold til andre oppgaver og når det gjelder tydeliggjøring av OT-ansvaret.
  - Både NAV og kommunene bør vurdere å øke ressursene i OT-arbeidet.
  - Et klarere mandat og avgrensning for OT-arbeidet foreslås tatt inn i de aktuelle stillingsinstrukser i NAV og kommuner.
- Kommunale organer tar ikke alltid sitt ansvar i OT.
  - Det er viktig å tydeliggjøre kommunenes ansvar og forpliktelser i Oppfølgingstjenesten, for eksempel gjennom de lokale intensjonsavtalene.
- Nord-Gudbrandsdals status som pilotregion for omleggingen til NAV har vært en krevende prosess, også for OT-arbeidet, men forventningene er store til at det skal bli bra når alt får ”gått seg til”. Den desentrale modellen som er valgt i NAV for OT-arbeidet i regionen, vurderes som en god løsning både for ungdommene og OT-samarbeidet.

Om OTTO-systemet og OT-koordinatorenes oversikt over målgruppa

- OTTO-systemet er et hendig hjelpemiddel for OT-koordinatorene, men gir rom for ulik praksis og er avhengig av gode rutiner både blant OT-koordinator og ”underleverandører”.
  - Selv om en ikke kan gardere seg mot menneskelig svikt, er det viktig med skolering og innskjerping av rutiner når det gjelder loggføring og bruk av

statuskodene. Dette gjelder både OT-koordinatorene og de som ”mater” vedkommende med opplysninger til OTTO.

- Gjennom sin daglige kontakt med skolen får OT-koordinatorene god oversikt over de ungdommene som faller fra mens de er elever ved skolen, men det er en del svikt i de formelle rutinene som skal sikre rask overføring til OT.
  - Det er behov for innskjerping av skolens melderutiner når det skjer avbrudd i skolegangen og i lærlingperioden, for å sikre at ungdommene kommer raskt inn i OT.
  - Bedriftenes rutiner når det gjelder melding om avbrudd og fravær bør skjerpes.

Om arbeidet med ungdommene

- Ungdommens ønsker og behov blir lagt til grunn for den kontakt, veiledning og oppfølging som tilbys fra OT, både når det gjelder hyppighet og type bistand.
- Samtaler og møter med fokus på å finne ut hva ungdommen vil, hjelp til å søke skoler eller arbeid, og med å skaffe praksisplass og OT-skoletilbud, er de primære tilbudene fra OT til ungdommene, men det settes også i gang individuelt tilpassede tilbud ved hjelp av tiltaksmidlene.
- Det er behov for mer differensiert tilbud for å møte den enkeltes behov. Det fins også mange ideer og planer om nye tilbud ute i OT-systemet, men på grunn av manglende tid og kapasitet blir de ikke realisert.
- Dokumentasjon av progresjon og kompetanse med utgangspunkt i de mål som er satt for den enkelte ungdom, både når det gjelder faglig utvikling og for eksempel fysisk eller sosial aktivitet, er et ønske som blir fremmet.
- Oppfølgingen av ungdommene på praksisplass er utilfredsstillende.
  - Det er en utfordring for NAV å styrke oppfølgingen på praksisplass.
  - Det bør vurderes om også bedriftene kan få mer ansvar for oppfølging og veiledning av praksisplass-ungdom.
- Ungdommene som vi intervjuet er i all hovedsak fornøyde og takknemlige for OT's bistand og tilskriver OT mye av æren for at de i dag er inne på et positivt spor. Det er imidlertid grunn til å tro at de ungdommene vi møtte er blant de mer vellykkede OT-ungdommene.

1 INNLEDNING

Bakgrunn for prosjektet/undersøkelsen

Revisjonsprosjektet er en bestilling fra Kontrollutvalget i Oppland fylkeskommune og har sin bakgrunn bl.a. i økningen i antall ungdommer som er innom Oppfølgingstjenesten (OT), og spesielt økningen i antall ungdommer som OT ikke får tak i. Av årsrapporten for Oppfølgingstjenesten 2005/2006 går det fram at det totale antallet ungdommer som var registrert i OT økte fra 1515 til 1707, dvs med 12,6 %, i perioden fra skoleåret 2003/2004 til skoleåret 2005/2006, mens antallet ungdommer som OT ikke fikk tak i økte fra 3 til 31 (933 %) i samme periode. Videre sies det i årsrapporten fra Oppfølgingstjenesten 2004/2005 at tjenesten har økte utfordringer knyttet til ungdommer med vegringsproblematikk og vansker med rytmer og strukturer. Dessuten blir det vist til at fem av ni OT-koordinatorer opplever at de har for små ressurser i forhold til den økte arbeidsmengden.

Oppfølgingstjenesten skal sørge for at all ungdom som har rett til opplæring etter Opplæringsloven, og som ikke er i opplæring eller i arbeid, får tilbud om dette eller annen sysselsetting. Tilbudene som blir formidlet gjennom tjenesten, skal primært ta sikte på å føre frem til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på lavere nivå innenfor videregående opplæring.

Formål og problemstillinger

I prosjektplanen for forvaltningsrevisjonsprosjektet er formålet med revisjonen formulert slik:

”Vurdere om Oppfølgingstjenesten fungerer i henhold til målet med tjenesten.”

Videre er følgende problemstilling definert som aktuell:

”Fungerer Oppfølgingstjenesten godt nok i forhold til de nye utfordringene tjenestene står overfor?”

Denne problemstillingen ser vi som utledet av de utfordringene som allerede er nevnt i punktet om bakgrunn for prosjektet, nemlig a) økt antall ungdommer med vegringsproblematikk og vansker med rytmer og strukturer, b) for små ressurser til tjenesten og c) økende antall ungdommer som OT ikke får tak i.

I prosjektplanen for forvaltningsrevisjonsprosjektet formuleres det dessuten som en forventet nytteeffekt av prosjektet at det skal bidra til å bedre samarbeidet mellom fylkeskommunen, kommunene og NAV (Aetat).

Gjennomføring

Prosjektet er gjennomført av Jorid Vaagland (prosjektleder) og Tonje Lauritzen, Østlandsforskning, på vegne av og i samarbeid med Innlandet Revisjon IKS. Prosjektansvarlig i Innlandet Revisjon IKS har vært Ole Kristian Rogndokken, men også Reidun Grefsrud og Kjell Arne Sveum har vært involvert. Inntaksleder med ansvar for OT hos fylkesopplæringsjefen i Oppland fylkeskommune¹, Klaus Eriksen, har også vært en viktig kontaktperson, det samme gjelder de regionale OT-koordinatorene, i særlig grad Kari Skjåk i Nord-Gudbrandsdal og Gro Nilsen i Gjøvik.

Metode

Vi utarbeidet et spørreskjema som ble sendt på e-post til alle de ni OT-koordinatorene for elektronisk utfylling.² Alle de 9 besvarte skjemaet og returnerte det.

Videre ble det plukket ut to regioner, nemlig Gjøvik og Nord-Gudbrandsdal, hvor vi gjennomførte telefonintervjuer med et utvalg av dem som er involvert i OT-arbeidet. I Gjøvik intervjuet vi OT-koordinatoren, en NAV-representant og en representant fra kommunen. I Nord-Gudbrandsdal intervjuet vi OT-koordinatoren, fire av seks OT-ansvarlige i NAV og to kommunerepresentanter. De sju informantene omfatter samtlige OT-medarbeidere i fire av de seks lokale teamene i regionen (teamene består av en eller to medarbeidere, som arbeider tett med OT-koordinatoren).

Oppdragsgiver for revisjonsprosjektet (Kontrollutvalget i Oppland fylkeskommune) hadde også bestemt at det skulle gjøres en undersøkelse blant brukerne av Oppfølgingstjenesten, dvs blant de ungdommene som har benyttet seg av tjenestens tilbud. Hvordan en slik undersøkelse best kunne gjøres ble diskutert og vi kom fram til at både spørreskjemaundersøkelser og gruppeintervjuer var uegnede metoder overfor denne gruppen, og at individuelle intervjuer var det en måtte satse på. Dette metodevalget innebar at det innen dette prosjektets rammer var umulig å gjøre en brukerundersøkelse som ville gi et fullgodt bilde av i hvilken grad Oppfølgingstjenesten dekker målgruppens behov. Vi valgte derfor å begrense brukerundersøkelsen til intervjuer med et mindre utvalg brukere i de to utvalgte caseregionene Gjøvik og Nord-Gudbrandsdal, og bruke dette intervjumaterialet for å eksemplifisere enkeltungdommers opplevelser og erfaringer med Oppfølgingstjenestens virksomhet og tilbud. Med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets OT-statuskoder³ (gyldig fra 01.01.2006) ble det gjennomført intervjuer med tre ungdommer i kategoriene OTOA (Opplæring og arbeidspraksis i regi av fylket) og OTAP (Ungdom er i arbeidspraksis eller annet tiltak i regi av Aetat) i hver av de to regionene. Det ble videre vurdert som interessant å få intervjuer med en ungdom i kategorien OTHL (Ungdom er helt ledig) i hver av de to regionene. Det var imidlertid svært vanskelig å få avtaler med ungdommene i denne kategorien, enten fordi de var umulige å få kontakt med, uvillige til å delta, eller var flyttet til

---

¹ Videre i rapporten blir han omtalt som OT-ansvarlig

² Spørreskjemaet følger i vedlegg 1.

³ Utdanningsdirektoratets notat med statuskoder og brukerveiledning følger i vedlegg 2.

andre steder av landet. Etter mange forsøk på telefon og sms fikk vi imidlertid tak i én ungdom i denne kategorien.

Det svært begrensede omfanget av brukererfaringer tilsier at denne delen av revisjonsprosjektet må betraktes som en forundersøkelse som med fordel kan følges opp av en mer omfattende evaluering med et rendyrket brukerperspektiv.

Om Reform 94 og Oppfølgingstjenestens plass i denne

Oppfølgingstjenesten er et ledd i utdanningsreformen Reform 94 og dens bestemmelse om at all ungdom har rett til tre års heltids videregående opplæring etter grunnskolen, og hjemlet i Opplæringsloven. Grunnlaget og begrunnelsen for Reform 94 lå i *NOU 1991:4 VEIEN VIDERE til studie- og yrkeskompetanse for alle* og dens oppfølger *St.meld. 33 (1991-92) Kunnskap og kyndighet. Om visse sider ved videregående opplæring*.

I disse dokumentene gis det en vid begrunnelse for utdanningsreformen, med vekt på at et stadig mer kunnskapsbasert arbeidsliv stiller krav til arbeidskraftens utdanning, samt at utdanning er et viktig ledd i det sosiale sikkerhetsnett. Det foreslås også et oppfølgingssystem for at ungdom uten arbeid eller opplæringsplass skal bli tatt vare på og gjøres i stand til å representere den ressurs som den egentlig er. Det tas til orde for at disse ungdommene må tilføres selvtillit, handlingskompetanse og yrkesmessig og sosial trygghet, og at dette kan være et bidrag til en mer positiv utvikling blant en utsatt ungdomsgruppe og et ”verktøy til å øke respekten for menneskeverdet i vårt samfunn” (Egge 1998:43).

Egge (1998) konstaterer at det i argumentasjonen for utdanningsreformen legges stor vekt på ”*sosialøkonomiske effektivitets- og kvalitetsmål som har til oppgave å sikre arbeidskraft i et stadig mer konkurransutsatt og kompetansekrevede marked*”, mens denne typen betraktninger tones kraftig ned når det gjelder Oppfølgingstjenesten:

”Oppfølgingstjenesten derimot gis individuell begrunnelse og springer ut av en omsorgsrasjonell forståelse. Tjenesten ble først og fremst opprettet for å ivareta ungdom uten arbeid eller opplæringsplass og å gi dem anledning til å utvikle sine ressurser. (.....) Det er videre blitt hevdet at økt utdanningsnivå er med på å heve nivået for alle, men at en økning i volum ikke gjør noe med skjevheten i utdanning. For å skape større likhet må innsatsen overfor den enkelte økes. Gjennom argumenteringen og igangsettingen av Oppfølgingstjenesten lener man seg mot forståelsen at kompensatorisk innsats har effekt.” (Egge 1998:48).

2 REVISJONSKRITERIER

Revisjonsprosjektet har tatt utgangspunkt i følgende utdrag av gjeldende regelverk og forskrifter samt Oppland fylkeskommunes styringsdokument for Oppfølgingstjenesten:

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringslova)

Oppfølgingstjenesten er hjemlet i ”Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringslova)” og dens bestemmelse om at all ungdom har rett til tre års heltids videregående opplæring etter grunnskolen.

§ 3-1. Rett til vidaregåande opplæring

Ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarande opplæring, har etter søknad rett til tre års heiltids vidaregåande opplæring. I fag der læreplanen føreset lengre opplæringstid enn tre år, har ungdommen rett til opplæring i samsvar med den opplæringstida som er fastsett i læreplanen. Ungdom som har fylt 15 år, søker sjølv om inntak til den vidaregåande opplæringa.

Elevar, lærlingar og lære kandidatatar har rett til opplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter.

Heile retten må normalt takast ut i løpet av ein samanhengande periode på fem år, eller seks år når opplæringa heilt eller delvis blir gitt i lærebedrift, og innan utgangen av det året vedkommande fyller 24 år. Fylkeskommunen kan etter søknad gi eleven, lærlingen eller lære kandidaten løyve til utsetjing eller avbrot i opplæringa utan at retten tek slutt. Departementet gir forskrifter om kva forhold som skal gi rett til utsetjing eller avbrot.

Retten til vidaregåande opplæring blir etter søknad om omval utvida med inntil eitt opplæringsår.

§ 3-6. Oppfølgingstenesta

Fylkeskommunen skal ha ei oppfølgingsteneste for ungdom som har rett til opplæring etter § 3-1, og som ikkje er i opplæring eller i arbeid. Tenesta gjeld til og med det året dei fyller 21 år. Tenesta omfattar også ungdom som har tapt opplæringsretten etter § 3-8 eller § 4-6.

Departementet gir forskrifter om oppgåvene til oppfølgingstenesta.

FOR 2006-06-23 NR 724: Forskrift til opplæringslova

I kapittel 13. Oppfølgingstenesta i vidaregåande opplæring, heter det at

§ 13.1: ”Foremålet med oppfølgingstenesta er å sørgja for at all ungdom som tilhøyrer målgruppa, jf. forskrifta § 13-2, får tilbod om opplæring, arbeid eller anna sysselsetjing.

Tilbod som blir formidla gjennom oppfølgingstenesta, skal primært ta sikte på å føra fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller delkompetanse innanfor vidaregåande opplæring”.

§ 13-3: ”Fylkeskommunen skal gjennom oppfølgingstenesta sørgja for

- å ha oversikt over målgruppa definert i forskrifta § 13-2
- at det blir teke kontakt med kvar enkelt ungdom i målgruppa
- at alle i målgruppa får tilbod om rettleiing
- at alle i målgruppa får tilbod i samsvar med forskrifta § 13-1
- å ha oversikt over aktuelle tilbod for målgruppa
- å følgja opp ungdom som har teke imot tilbod gjennom oppfølgingstenesta.

Ungdom i målgruppa som ikkje tek imot tilbod gjennom oppfølgingstenesta, og som ikkje er i utdanning eller arbeid, skal kontaktast og gjevast tilbod kvart skuleår så lenge dei er omfatta av den lovfesta retten til vidaregåande opplæring.

Registrering av ungdom som tilhøyrrer oppfølgingstenesta sitt ansvarsområde og som tenesta formidlar tilbod til, skjer gjennom heile året.”

§ 13.2: ”Målgruppa for oppfølgingstenesta er ungdom som er omfatta av den lovfesta retten til vidaregåande opplæring, og som det aktuelle skuleåret ikkje har søkt eller teke imot elev- eller læreplass, eller ikkje er i varig arbeid, eller avbryt slik opplæring, eller har tapt retten som følgje av vedtak om bortvising med heimel i opplæringslova § 3-8 eller som følgje av vedtak om heving av lærekontrakt i samsvar med opplæringslova § 4-6.”

§ 13.4 ”Oppfølgingstenesta skal sikra tverretatleg samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlege instansar som har ansvar for målgruppa, og formidla, eventuelt samordna, tilbod frå ulike instansar. Aktuelle instansar for samarbeid vil særleg vera grunnskulane og dei vidaregåande skulane og rådgjevarane ved desse, den pedagogisk-psykologiske tenesta, opplæringsadministrasjonen i fylkeskommunen, arbeidsmarknadsetaten og sosial- og helseetaten.”

Styringsdokument for Oppfølgingstjenesten i Oppland

Som et utfyllende tillegg til Opplæringsloven og dens forskrifter vedtok Hovedutvalget for opplæring og kompetanse i Oppland i 1999 revidert styringsdokument for Oppfølgingstjenesten. I styringsdokumentet formuleres følgende åtte målsettinger for Oppfølgingstjenestens samordning av tilbudene fra fylkeskommune, kommune og stat.

- 1) Alle nye ungdommer i målgruppen skal få raskt tilbod om veiledning
- 2) Alle ungdommer som takker ja til oppfølging skal ha en individuell utviklingsplan/handlingsplan
- 3) Alle ungdommer som takker ja til oppfølging skal ha personlig veileder, og tilbod om regelmessig samtaler
- 4) OT skal være en pådriver for at skolene forebygger skoleavbrudd
- 5) OT skal ha oversikt over tilbod som er tilgjengelig for målgruppen, og sikre at den enkelte får best mulig tilbod
- 6) OT skal gi tilbod om deltakelse i ”åpent tilbod”
- 7) OT skal sikre alle i målgruppen som har rett påfølgende skuleår får søknadsskjema, og gi individuell veiledning ved søknad til vidaregåande opplæring
- 8) OT skal følge opp at gyldige intensjonsavtaler finnes i alle kommuner

3 ORGANISERINGEN AV OT-ARBEIDET I OPPLAND

Oppføringsloven gir altså fylkeskommunene hovedansvaret for Oppfølgingstjenesten, men tjenesten forutsetter et forpliktende samarbeid mellom stat (NAV), fylkeskommune (v/fylkesopplæringsjefen) og kommuner.

Fylkeskommunal organisering

Oppfølgingstjenesten i Oppland fylke er forankret hos Fylkesopplæringsjefen i Oppland fylkeskommune, med inntakslederen som OT-ansvarlig. Ansvarer innebærer å:

- legge overordnede føringer på OT-arbeidet
- sørge for at ungdom i målgruppen blir overført til OT-systemet
- tilrettelegge for kompetansepåfyll for OT-medarbeiderne
- tilrettelegge for erfaringsutveksling
- ha kontakt med KS og NAV på fylkesnivå
- utarbeide Oppfølgingstjenestens årsrapport

En del av de oppgavene som ligger til OT-lederen hos fylkesopplæringsjefen er delegert til en av de regionale OT-koordinatorene, som frikjøpes i 20 % stilling for å

- være bindeleddet mellom OT-koordinatorene og fylkesopplæringsjefen
- innkalle og lede samlinger for OT-koordinatorene
- samle inn årsrapporter fra OT-koordinatorene
- skrive årsrapporten
- innlevering av manuelle arkiv til sentrale arkiv
- disponere sentral budsjettpost i samarbeid med FOS
- representere OT på relevante møter

Regional organisering og lokalisering

På regionalt nivå er det ni OT-regioner med (minst) en OT-koordinator i hver region. To OT-regioner har delt stillingen mellom to OT-koordinatorer, begge lokalisert ved samme skole. Regioninndelingen er den samme som i tidligere Aetat i fylket, og innebærer at regionene er svært ulike når det gjelder utstrekning og hvor mange kommuner de består av – noen regioner består av bare én kommune (Gjøvik, Østre Toten og Vestre Toten), mens de andre består av fra tre til seks kommuner.

Hver av de ni koordinatorene er ansatt ved en videregående skole i sin region og både personmessig, faglig og økonomisk underlagt rektor ved denne skolen. I de regionene som har flere videregående skoler har OT-koordinatoren ansvar for alle disse, slik at alle de 13 videregående skolene i fylket inngår i OT-tjenesten. I hver region er OT organisert i OT-team med, i tillegg til OT-koordinatoren, representanter fra kommune(r) og NAV. OT-teamenes antall og størrelser varierer mye fra region til region.

Tabell 1 viser regioninndelingen for OT og de videregående skolene i de ulike regionene.
 Tabell 2 viser OT-teamenes antall, størrelse og sammensetning i hver av regionene.

Tabell 1 Regioninndeling og videregående skoler

Region	Kommuner	OT-skole	Andre skoler i regionen
Nord-Gudbrandsdal	Lesja, Dovre, Sel, Vågå, Lom og Sjøk	Nord-Gudbrandsdal vdg., avd Otta	Øvrige avd. av Nord-Gudbrandsdal vdg. (Klones, Lom, Hjerleid)
Midt-Gudbrandsdal	Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu	Vinstra vdg.	
Sør-Gudbrandsdal	Lillehammer, Gausdal og Øyer	Vargstad vdg.	Lillehammer, Mesna og Gausdal vdg.
Gjøvik	Gjøvik	Gjøvik vdg.	
Østre Toten	Østre Toten	Lena vdg.	Valle vdg.
Hadeland	Gran, Lunner og Jevnaker	Hadeland vdg.	
Vestre Toten	Vestre Toten	Raufoss vdg.	
Land	Nordre Land, Søndre Land og Etnedal	Dokka vdg.	
Valdres	Sør-Aurdal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre og Vang	Valdres vdg.	

Tabell 2 OT-teamorganisering i de ulike regionene

Region	Antall team	Ant medlemmer pr team	Sammensatt av representanter fra følgende instanser
Nord-Gudbrandsdal	6	Koordinator + 1-2	-Kommunene v/sosial- eller skoleetat -NAV/arbeid eller NAV/sosial
Sør-Gudbrandsdal	3	Koordinator + 2-3	-Kommunene v/sysselsettingsenhet eller barnevern -NAV/arbeid
Midt-Gudbrandsdal	3	Koordinator + 2	-Kommunene v/sosialtjeneste eller barnevern -NAV/arbeid
Gjøvik	1	Koordinator + 6	-Kommunen v/ungdomskontor, rådgiver fra ungdomskolen og sosialkontor -NAV/arbeid -Veileder fra videregående skole
Østre Toten	1	Koordinator + 6	-Kommunen v/sosialtjeneste, barnevern, ungdomskontakt, PPT -NAV/arbeid
Hadeland	3	Koordinator + 2-4 (komm. repr. etter behov i enkeltsaker)	-NAV/arbeid -Kommunale repr. innkalles etter behov, vanligvis sosialtjenesten eller barnevernet
Vestre Toten	1	Koordinator + 2-4	-Kommunen v/sosialtjeneste, evt også arbeidsleder og ungdomskontakt -NAV/arbeid
Land	1	Koordinator + 8	-Kommunene v/sosialtjeneste og rådgivere i grunnskolen -NAV/arbeid
Valdres	1	Koordinator + 7	-Kommunene v/sosialtjeneste eller rådgiver i grunnskolen -Aetat/NAV

Av tabell 1 ser vi at det varierer hvor mange OT-team som fins i hver region. Regionene som består av én kommune, som Gjøvik, har bare ett OT-team. Også noen av regionene som består av flere kommuner (Land og Valdres) har bare ett team, men her er alle kommunene representert i teamet. De øvrige regionene med flere kommuner har ett OT-team i hver kommune, og OT-koordinatoren deltar i alle teamene.

Tabell 2 viser variasjonen regionene imellom når det gjelder OT-teamenes antall og størrelse, samt hvilke instanser som er representert. NAV-kontorer er pr mai 2006 etablert bare i de seks kommunene i Nord-Gudbrandsdal⁴, og her er det de lokale NAV-kontorene som er representert i de kommunale OT-teamene, i de fleste tilfeller med personer fra tidligere Aetat. I de andre regionene er det NAV/Aetat på regionalt nivå som er representert i OT-teamet eller -teamene. Kommunene er som oftest representert ved sosialtjenesten eller/og barnevernet, men dette varierer noe fra kommune til kommune.

Ressurser i form av stillinger og tiltaksmidler

OT-koordinatorene i de ni regionene i Oppland utgjør en samlet ressurs på 5,32 stillinger. Den enkelte koordinators stillingsandel er bestemt ut fra størrelsen på regionene og varierer fra 36 til 95 % stilling. I noen tilfeller er stillingsandelen som er finansiert fra fylkeskommunens side styrket gjennom prioriteringer i den enkelte region.

De fleste av OT-koordinatorene i fylket har denne funksjonen i tillegg til å være rådgivere/YOU-rådgivere/sosialpedagogiske ved sine respektive skoler. I bare tre av de ni regionene er det slik at OT-koordinator ikke også er rådgiver av et eller annet slag. Dette gjelder bl.a. for to av de tre regionene der OT-koordinatorfunksjonen utgjør 80 % stillingsandel eller mer.

OT-koordinatorene disponerer øremerkede midler til OT-tiltak i sin region. Budsjettens størrelse avhenger av antall ungdommer og antall kommuner i regionen, og varierer mye fra region til region. Tabell 3 viser OT-ressursene (koordinatorenes stillingsandel og tiltaksmidler) i de ulike regionene.

---

⁴ Gjøvik, Søndre Land, Nordre land og de tre kommunene i region Midt-Gudbrandsdal får NAV-kontorer i løpet av andre halvdel av 2007.

Tabell 3. OT-regioner og ressurser

Region	Stillingsandel OT- koordinator (%)	Tiltaksmidler 2007 (kr)
Nord-Gudbrandsdal	63	376 480
Midt-Gudbrandsdal	42	286 000
Sør-Gudbrandsdal	95 (fordelt på to pers.)	437 840
Gjøvik	80	372 320
Østre Toten	40	286 000
Hadeland	80	392 080
Vestre Toten	36	277 680
Land	42	286 000
Valdres	54 (fordelt på to pers.)	257 920
TOTALT	532 %	3 072 320

Hele sju av de ni OT-koordinatorene opplever sin stillingsressurs som for liten i forhold til arbeidsmengden, mens to vurderer den som passe stor. Begge de to som vurderer stillingsandelen som passe stor har 80 % stilling i denne funksjonen, mens altså både de som har mindre enn 80 % og den ene regionen som har 95 % stilling, vurderer ressursen som for liten. Sammenlignet med tallene i fylkesopplæringsjefens årsrapport for 2004/2005 er det altså en økning fra fem til sju av OT-koordinatorene som opplever at stillingsressursen er for liten i forhold til arbeidsmengden.

I intervjuene med OT-medarbeidere fra NAV/Aetat og kommunene i Nord-Gudbrandsdal og Gjøvik har vi prøvd å få oversikt over deres tidsbruk på OT-arbeidet. Dette har imidlertid vist seg umulig å få kartlagt noenlunde nøyaktig. Arbeidsinnsatsen på OT-oppgaver varierer mye mellom ulike perioder i året. I mange tilfeller er det også slik at OT- og andre arbeidsoppgaver griper sterkt inn i hverandre og er vanskelige å skille fra hverandre. Noen av informantene antyder forsøksvis at OT-arbeidet utgjør mellom 5 og 10 % av full stilling, andre rundt 20%, men dette må anses som tentative anslag og kan dessuten sikkert variere en del fra person til person.

Tiltaksmidlene overføres fra fylkeskommunen til OT-koordinatorens skole ved rektor, og brukes til for eksempel lærerlønninger, utstyr, fjernundervisning, sertifikater osv. I Gjøvik benyttes tiltaksmidler også til utvidelse av OT-koordinatorens stillingsandel fra 66 til 80 % , samt til frikjøp av en lærer på videregående for å jobbe i 20 % stilling med OT-saker, nærmere bestemt med å skaffe praksisplasser og følge opp ungdom på praksisplasser. Sør-Gudbrandsdal har utvidet den ene av OT-koordinatorenes stilling med 10 % ved hjelp av tiltaksmidlene. Vedkommende har tilsvarende arbeidsoppgaver som OT-medarbeideren i Gjøvik, nemlig å ta med ungdommen til ulike arbeidsplasser og å skaffe til veie praksisplasser i samarbeid med NAV.

Informantenes vurderinger av den skolebaserte modellen

I følge OT-ansvarlig i Oppland fylkeskommune er det et bevisst valg fra Oppland fylkeskommunes side at OT-tjenesten er forankret i skolesystemet, og at det er stor oppslutning om denne organisasjonsmodellen. Nærheten og kjennskapet til både ungdomsgruppen og skolen er de viktigste argumentene for skolemodellen. På den annen side kan fysisk plassering på skolen innebære at tjenesten blir mindre attraktiv for dem som velger bort videregående opplæring på grunn av skoletrøtthet eller andre skolerelaterte problemer. Videre kan det være en ulempe at OT-koordinatorene får tettere kontakt med den skolen der de er lokalisert enn med andre skoler som vedkommende også har ansvar for.

Vårt materiale tyder på at den skolebaserte modellen har stor oppslutning både blant koordinatorene og andre som arbeider med OT. Samtlige av våre informanter i både Gjøvik og Nord-Gudbrandsdal deler denne oppfatningen. Som den ene av OT-koordinatorene sa:
”Det er alfa og omega at koordinatorene er plassert i skolesystemet.”

Som argumenter for at tjenesten må være koblet til skolen trekkes det fram at målgruppa til OT er de med opplæringsrett, og dessuten at OT-koordinatorene ved å være plassert på skolen får oversikt over elevmassen og blir kjent med ungdommene og deres hverdag. Dermed kjenner de også til mange av elevene og deres situasjon allerede før de kommer i kontakt med OT, noe som også gjør det lettere å ta kontakt når det blir nødvendig. Som del av skolesystemet har koordinatorene dessuten god kjennskap til skolens tilbud og opplæringsmetoder og vet hvilke muligheter som ligger der. Den ene av koordinatorene legger særlig vekt på betydningen av at OT-arbeidet er knyttet til en rådgiverstilling ved skolen:

”Som rådgiver kjenner jeg godt til utdanningssystemet, for eksempel kriteriene for å søke om utvidet rett til videregående utdanning – og gjennom OT-arbeidet blir en kjent med mulighetene i næringslivet. Det gir gjensidig nytte.”

Våre informanter er ikke i tvil om at fordelene med den skolebaserte modellen langt overskygger ulempene, og at andre modeller, som for eksempel en der OT inngår i PP-tjenesten, er langt dårligere.

”De må ikke bli stigmatisert de som faller ut av skolesystemet.”

En NAV-representant understreket det samme:

”Er overbevist om at det er viktig med skolebasis - det er der vi får massene fra. En del er kjent i PP, men langt fra de fleste. Maskinfokuserte gutter for eksempel kan fungere svakt faglig, men de vet hva de vil og de kan gjøre en kjempejobb. De er ikke PP-aktuelle!”

At den skolebaserte modellen gjør ungdom med et vanskelig forhold til skolen negative til Oppfølgingstjenesten, er heller ikke alle våre informanter enige i, men flere av dem legger vekt på at tjenesten må møte ungdommene på deres egne premisser og ikke definere det som

et nederlag å ikke ville gå på skole. Er det vanskelig for ungdommene å komme til skolen for å møte OT-koordinator eller andre i OT-taemet, så får OT-medarbeiderne flytte på seg og møte ungdommen der de ønsker og føler seg hjemme. Flere informanter sier at de ofte treffer ungdommer ”ute” istedenfor på kontoret på skolen.

Teamet i Gjøvik sier de har diskutert andre modeller for organisering av Oppfølgingstjenesten, ikke fordi de er misfornøyde med den nåværende modellen men fordi de ser det som ønskelig å styrke ungdomsfokuset i kommunen og NAV. Den modellen som Ringsaker kommune prøver ut er en av dem som vurderes som interessant i denne sammenheng. Denne modellen har samlokalisert OT-koordinator, representanter fra NAV og sosialkontor samt en rådgiver fra videregående skole, ved NAV. Et lignende ungdomsmottak ved NAV med et team med representanter fra NAV og kommune, som jobber utelukkende mot ungdom, virker interessant også for OT-medarbeidere i Gjøvik. Et eget ungdomsmottak vurderes som en viktig ressurs for Oppfølgingstjenesten selv om ikke også OT-koordinatoren holder til der.

Erfaringer fra andre evalueringsstudier viser at organiseringen av OT er mangfoldig og at det er få fylker som har utviklet eksakt samme organisasjonsmodell (Buland og Havn 2004). Modellene synes å være tilpasset lokale forventninger, ressurser, skolestruktur og ikke minst geografiske og befolkningsmessige forutsetninger. I rapporten til Buland og Havn fremgår det at det stort sett blir sett som positivt med en forankring sentralt og regional organisering, slik det også er i Oppland. Forankringen sentralt bidrar til å skape en enhetlig og sammenhengende tjeneste i fylket, sikrer nødvendig kompetanseheving og et godt kompetansegrunnlag blant regionale og lokale OT medarbeidere, og sikrer samtidig en viktig link mellom de i felten og beslutningstakerne i fylket. En regional organisering bidrar til at tjenesten lettere får et helhetlig bilde av situasjonen i et større område. Når det gjelder den lokale organiseringen gir rapporten inntrykk av at det er større uenighet om hva som er den best egnede modellen. (Buland og Havn 2004:13-14)

4 SAMARBEIDET I OPPFØLGINGSTJENESTEN

Forpliktende samarbeid mellom statlige, fylkeskommunale og kommunale aktører er selve bærebjelken i Oppfølgingstjenesten. I Oppland er samarbeidet nedfelt i samarbeidsavtale mellom NAV Oppland og Oppland fylkeskommune, og i intensjonsavtaler mellom alle tre parter på regionalt nivå⁵.

I tillegg til dette formaliserte samarbeidet var vi interessert i å finne ut i hvilken grad Oppfølgingstjenesten også samarbeidet med andre instanser. Slike samarbeidsrelasjoner i OT-arbeidet ønsket vi å få fram ved hjelp av spørreskjemaet til OT-kordiatorene. De ble spurt hvor ofte det er kontakt mellom OT-teamene og en rekke lokale aktører på lokalt/regionalt nivå. Svarene på dette spørsmålet er sammenstilt i tabell 4:

Tabell 4. Samarbeidende instanser og hyppigheten av kontakt med disse

	Svært ofte eller ofte	Ganske ofte	Sjelden eller svært sjelden	Aldri
Aetat/NAV	9			
Kommunal PP-tjeneste	1		7	1
Kommunal helse-/ sosialetat	3	3	3	
Kommunal skoleetat	1		8	
Psykiatrisk ungdomsteam		2	6	
Videregående skoler	6	2	1	
Grunnskoler	2	1	5	
Fagopplæringskontoret i Oppland f-komm.	2	4	3	
OT-koordinator i Oppland f-kommune	3	4	1	
OT-koordinatorer i andre regioner	5	2	2	
Andre: (ikke forhåndsdefinerte)			2	
BUP	1	1		
Rusmiddelteam	1			
Barnevernet	1			
Bedrifter		2		
Grønn omsorg		1		
Voksenopplæringen		1		

Som tabellen viser, er det store variasjoner med hensyn til hvor ofte OT-kordiatorene samarbeider med ulike instanser, og ikke minst utkrystalliserer det seg et mønster mht. hvem som er Oppfølgingstjenestens viktigste samarbeidspartnere. NAV og kommunene står

⁵ Avtalen mellom NAV Oppland og Oppland fylkeskommune og, som eksempel, den lokale intensjonsavtalen som benyttes i kommunene i Nord-Gudbrandsdal, følger i vedlegg 3 og 4.

naturlig nok i en særstilling siden de inngår direkte i OT-arbeidet.⁶ En OT-koordinator beskrev for øvrig samarbeidsrelasjonene i OT-arbeidet på denne måten:

”Vi samarbeider med alle tenkelige etater som kan ha et ansvar for å følge opp ungdom under 21 år.”

En annen koordinator kommenterer samarbeidet slik:

”Det virker som om alle etater synes at samarbeid med OT er meningsfullt.”

NAV

NAV er den enkeltinstans som alle koordinatorene samarbeider mye med mellom OT-team-møtene – samtlige 9 oppgir at de har kontakt med NAV enten svært ofte eller ofte utenom ordinære møter. Det er spesielt i forbindelse med videreformidling av ungdommene til ordinære jobber eller praksisplasser at NAV er den viktigste samarbeidspartneren, men også når det gjelder jobbsøkerkurs og handlingsplanleggingskurs kan de bidra.

En koordinator betegner samarbeidet med NAV som ”*uvurdelig*”, og flere av de andre informantene er også godt fornøyd med NAV-representantenes innsats. Samtidig blir det fra flere påpekt at det er for lite tid til OT-oppgaver i NAV og, som vi kommer nærmere inn på senere (kap. 5), at oppfølgingen av dem som er på praksisplass blir for dårlig ivaretatt.

Enkelte spør seg også hvor høyt prioritert OT-arbeidet faktisk er i NAV-systemet, til tross for at ungdom er en prioritert målgruppe. En NAV-representant sier det slik:

”Tror ikke de (NAV-organisasjonen) er kommet så langt at de har sett at det er noe som heter OT! Det har vært for mye fokus på andre ting. Det er sterkt trygdefokus i NAV for tiden, de vet ikke hva OT står for. Vi har en jobb der, vi som jobber med dette, på alle plan. Vi er ikke kommet langt nok, men noen av oss ivrer veldig for dette. Tror det går seg til.”

En annen NAV-representant mener tvert imot at det er stor vilje i NAV til jobbe med OT-ungdom, og ser det som et dilemma at en i NAV bruker veldig mye ressurser til å jobbe med den aldersgruppen som videregående skole lovmessig har ansvar for, men som ikke får et tilbud i skolen, og at dette går på bekostning av arbeidet med eldre ungdom (20-24 år).

Kommunene og grunnskolene

Spørreskjemaene avdekker et mer sammensatt bilde når det gjelder samarbeidet med ulike kommunale etater/virksomhetsområder, noe som er naturlig sett i lys av at noen etater er mer sentrale i OT-arbeidet enn andre.

De fleste har mer eller mindre hyppig kontakt med helse-/sosialtjenesten i kommunen, og det er naturlig å se dette i sammenheng med at det i de fleste av regionene er slik at kommunene er representert i OT-arbeidet med en eller flere representanter for nettopp dette virksomhetsområdet. Utover dette har OT-koordinatorene relativt begrenset kontakt med

---

⁶ Vi kommer nærmere inn på OT-samarbeidet på regionalt nivå i neste punkt.

kommunale instanser. Det er særlig grunn til å merke seg at hele åtte av de ni OT-koordinatorene oppgir at de sjelden, svært sjelden eller aldri har kontakt med skoleetaten, og at fem av de ni har sjelden eller svært sjelden kontakt med grunnskoler i regionen. Et par informanter påpeker i den forbindelse at de savner kontakt med rådgivere i ungdomsskolen. På den annen side går det fram av tabell 2 (s. 18), at rådgivere i ungdomsskolen er blant kommunenes representanter i OT-teamene i flere regioner. Dette tyder på at det er betydelige forskjeller mellom regioner når det gjelder ungdomsskolenes involvering i OT-arbeidet.

PP-tjenesten i kommunene er ikke en instans som OT-koordinatorene forholder seg til, bare en av de ni oppgir å ha hyppig kontakt med denne.

En koordinator peker på at de ulike virksomhetsområdene i kommunen i varierende grad tar det ansvaret som ligger i samarbeidsavtalen mellom kommunen og OT, og at det er viktig at kommunen i større grad ansvarliggjøres i det som er et lovpålagt samarbeid. Vedkommende savner et mer formalisert samarbeid i OT når det gjelder kommunen og dens virksomhetsområder. Også en kommunerepresentant mener en av utfordringene fremover er å få fokuset på OT opp på ledernivå i kommunene fordi *”...det er et økende behov som krever økte ressurser”*.

Fylkeskommunen og de videregående skolene

Sju av de ni OT-koordinatorene har relativt ofte kontakt med OT på fylkesnivå. Vi antar at mange av respondentene har tolket dette spørsmålet til å omfatte både OT-ansvarlig hos fylkesopplæringsjefen og den frikjøpte OT-koordinatoren som arbeider for denne. OT-koordinatorene i Gjøvik og Nord-Gudbrandsdal bekrefter i intervjuene med oss at de har godt samarbeid med begge disse og at terskelen for å ta kontakt med dem er lav. I tillegg er det grunn til å tro at det er hyppig kontakt med andre personer ved fylkesopplæringsjefens kontor, særlig i forbindelse med inntak. Seks koordinatorene oppgir at de har kontakt med fagopplæringskontoret ganske ofte eller oftere. Denne kontakten er særlig relevant i forbindelse med inngåelse og heving av lærekontrakter. Fagopplæringsenheten er også med på OT-samlingene, og det er nært samarbeid mellom OT-lederen hos fylkesopplæringsjefen og denne enheten, om prinsipielle spørsmål rundt lærlingordningen.

8 av de 9 OT-koordinatorene har svært ofte, ofte eller ganske ofte kontakt med videregående skoler, noe som er ganske naturlig siden de er lokalisert ved skolene. En av koordinatorene oppgir imidlertid å ha sjelden eller svært sjelden slik kontakt.

Både på spørreskjemaene og intervjuene kommer det dessuten fram at OT-koordinatorene samarbeider mye med rådgiverne ved de videregående skolene, og flere nevner særlig PP-rådgiver som en viktig samarbeidspartner i enkeltsaker. Flere av koordinatorene forteller at de deltar på rådgivermøter både lokalt på den enkelte skole og regionalt. En av dem er med på møte hver uke sammen med YOU-rådgiver, sosialpedagogisk rådgiver, PP-rådgiver og

helse­rådgiver. Disse møtene gir viktig informasjon­sflyt om enkelt­ungdommer som er på vei inn i OT eller som er på vei tilbake til skolen fra OT.

Andre regionale OT-koordinatorer

Fem av de ni OT-koordinator­ene oppgir å ha svært ofte eller ofte kontakt med koordinatorer i andre regioner. Intervjuene tyder på at koordinator­samlingene som arrangeres av fylkes­kommunen er viktige fora for kontakt­etablering og erfarings­utveksling mellom koordinator­ene, og viktige utgangspunkter for tosidig kontakt også i det daglige arbeidet.

Samarbeidet innad i OT-regionene

Som beskrevet tidligere er OT-regionene i Oppland svært ulike med hensyn til størrelse og intern teamorganisering. Dette innebærer at mens det i noen regioner er slik at alle OT-medarbeiderne møtes regelmessig og samarbeider mer eller mindre tett, så opererer de i andre regioner mer fragmentert. Gjøvik og Nord-Gudbrandsdal representerer slik sett to helt ulike regionale modeller i OT-arbeidet.

I Gjøvik er det bare ett OT-team. De starter OT-året med en samling tidlig på høsten. Da setter de av en hel dag og møtes utenfor skolen. På denne samlingen fordeler de ungdommene som står på lista fra Inntakskontoret på ”en fornuftig måte” mellom seg, dvs. etter hvem som har den mest optimale kompetansen til å kunne følge opp den aktuelle ungdommen. Videre har teamet møter hver 14. dag hvor de gjør opp status for den enkelte ungdom og fordeler eventuelle nye ungdommer som er kommet til. De ungdommene de ikke får tak i diskuteres også, i tilfelle andre i temaet kan tenkes å ha kontakter/nettverk som kan vite hvor de er eller hva de gjør.

I Nord-Gudbrandsdal møtes alle de lokale teamene i august og i januar for å gå gjennom handlingsplanen og listene fra Inntakskontoret. Utover dette arbeider hvert av de seks lokale OT-teamene temmelig atskilt fra hverandre, med koordinator­en som bindeleddet mellom dem. I forbindelse med at OT-ungdom flytter over kommunegrensene er det imidlertid naturlig for OT-medarbeiderne i de aktuelle kommunene å orientere hverandre for å sikre at de følges opp videre. Ellers virker det som om det er begrenset kontakt på tvers av de lokale teamene. En av kommunerepresentantene sa det slik:

”Jeg har lite kontakt med de andre kommunekontaktene. Vet om enkelte som jobber med OT i andre kommuner, men har mer med dem å gjøre i andre sammenhenger enn i forbindelse med OT.”

Spørreskjemaene viser at det varierer hvor ofte OT-teamene møtes. I de fleste tilfellene møtes alle OT-medarbeiderne i regionen noen få (1-3) ganger i halvåret, og så møtes de i tillegg etter behov mer eller mindre hyppig, enten alle eller i mindre team. Utenom møtene er det også hyppig telefonkontakt mellom medlemmene i teamet og med andre aktører i tilknytning til enkelt­ungdommer.

Det å få samlet OT-teamene til møter kan være en utfordring, særlig der det er store team. Det er ingen av de kommunale representantene og NAV-representantene i OT-teamene som jobber bare med OT-arbeid, og de opplever stort press fra flere kanter både når det gjelder tid og tilstedeværelse. Det fører til at mange ikke har mulighet til å møte opp på alle OT-møtene fordi andre arbeidsoppgaver kommer i veien. En av NAV-representantene fremhever allikevel hyppigheten av møtene OT-teamet har som verdifullt for samarbeidet:

”De hyppige møtene er viktige. Det gjør at vi kjenner hverandre godt og at det er lettere å ta av røret og ringe mellom møtene.”

En kommunerepresentant ønsket for sin egen del et klarere mandat til å avse tid til OT-arbeid, fordi det lett kommer i konflikt med andre arbeidsoppgaver han har i sin stilling. En løsning han ser for seg er at kommunen oppretter egne OT-stillinger for å følge opp ungdommene.

De fleste synes samarbeidet mellom de tre instansene i OT-arbeidet fungerer bra og understreker nytten av et godt samarbeid for å få til et godt opplegg for den enkelte ungdom. I flere regioner blir andre aktører trukket inn i arbeidet med den enkelte ungdom etter behov, som supplement til de faste representantene for de tre ”kjerneinstansene” fylkeskommune/videregående skole, NAV og kommune.

Omorganiseringer og utskifting av medlemmer i OT-teamet påvirker arbeidet og samarbeidet i teamene. I Gjøvik tok OT-koordinatoren det opp i intervjuet og fortalte at deres team hadde jobbet en del med dette og at det nå gikk mye bedre. Der har det vært noen utskiftninger av de kommunale representantene og for tiden er representanten fra NAV sykmeldt. Selv om de har flinke folk å henvende seg til på NAV i hennes fravær, er det en ulempe at disse ikke kjenner ikke ungdommene like godt og at arbeidet blir mer ustabil.

Også i Nord-Gudbrandsdal har det vært endel utskifting og ustabilitet i OT-arbeidet. Særlig har omleggingen til NAV, og regionens pilotstatus i denne prosessen, medført store endringer. Flere av våre informanter i NAV påpeker at tiden etter omleggingen i oktober 2006 på mange måter har vært en periode med unntakstilstand:

”Alt har forandret seg siden vi ble NAV-pilot – alt er fortsatt bare kaos etter 7 mnd! Alt blir tatt på sparket. Har manglet struktur og opplæring – vi skal plutselig kjenne til alle tre saksfeltene.”

Flere av NAV-informantene mer enn antyder at omleggingsperioden har ført til stort press på den enkelte medarbeider, fordi en føler at en ikke makter å sette seg inn i og gjøre alle de ulike arbeidsoppgavene på en tilfredsstillende måte. En av dem sier det slik:

”Det har vært mye opplæring og mindre tid til alt.”

Det fortelles videre om stort sykefravær (*”NAV-sjuka”*) og generelt mye frustrasjon over situasjonen. Det er likevel store forventninger til at den nye NAV-modellen vil vise seg svært hensiktsmessig når den bare ”får gått seg til”. Flere ser det slik som denne informanten:

”Tanken med NAV er bra men det fungerer ikke enda.”

At turbulensen rundt NAV-omleggingen også har virket inn på OT-arbeidet er det stor enighet om. For eksempel var det i starten mye usikkerhet med hensyn til om OT-ansvaret skulle ligge i den sentrale kompetanseenheten på Otta eller på de enkelte lokale NAV-kontorene. Den modellen som ble valgt innebar at mens det tidligere var en OT-medarbeider i Aetat som dekket hele regionen, så ble det nå en OT-medarbeider i NAV i hver kommune, som i mange tilfeller fikk dette som en av mange nye ansvarsoppgaver. Som OT-koordinatoren sa:

”Noen kjente OT fra før, andre ikke. Alle var ikke med fra starten på skoleåret og måtte hoppe inn i et helt nytt arbeidsfelt.”

Til tross for mye turbulens rundt NAV-omleggingen i Nord-Gudbrandsdal er de OT-medarbeiderne vi har intervjuet jevnt over godt fornøyd med det lokale samarbeidet i forbindelse med OT. Flere understreker også at den desentrale løsningen som ble valgt både er hensiktsmessig for OT-ungdommene og det gjør OT-samarbeidet lettere. Blant annet blir det sett på som en heldig løsning at NAV-kontorene i de fleste av kommunene er samlokalisert med kommuneadministrasjonen.

”Det fungerer veldig godt for ungdommene at NAV er til stede lokalt. Med faste og stabile OT-personer og klarere arbeidsoppgaver innebærer desentraliseringen av NAV store fordeler.”

Flere av informantene i Nord-Gudbrandsdal understreker også betydningen av lokal tilknytning og lokalkunnskap i OT-arbeidet, og at det derfor er hensiktsmessig at arbeidet foregår i lokale team med kommunen som sitt geografiske arbeidsfelt. Det fungerer også fint med små team på tre eller to personer (inkl. OT-koordinator) med ulike kompetanser. En informant sa det slik:

”Vi har kjempebra samarbeid. Vi er alene med våre kvalifikasjoner og har stor nytte av hverandre. Jeg ser ingenting som burde vært annerledes. Vi tre er en gruppe og det fungerer fint.”

Flere både i Gjøvik og Nord-Gudbrandsdal peker imidlertid på at *tid* er en viktig faktor i OT-arbeidet. For eksempel tar det tid å bli kjent med hverandre og forstå hverandres ståsted, slik at en finner en felles plattform i arbeidet. En kommunerepresentant formulerer det slik:

”Samarbeidet fungerer bra, men vi har brukt mye tid gjennom året på å forstå hverandres fagperspektiv. Samarbeidet er preget av at alle i teamet sitter på hver sin tue.”

I Nord-Gudbrandsdal har desentraliseringen i NAV ført til et annet reisemønster og dermed annen tidsbruk i OT-arbeidet. OT-koordinatoren uttrykte det slik:

”Tidligere var Aetat bare på Otta, og da var det naturlig at kommunekontaktene kom hit til møter. Nå når det er NAV-representanter i alle kommuner er det jeg som må reise. Det blir mye reising for meg.”

Videre er det svært *personavhengig* hvordan samarbeidet fungerer. Det legges vekt på at det er viktig at folk er interessert og engasjert i jobben de skal gjøre, og at de er seg bevisst det ansvaret som ligger i OT-arbeidet.

Samarbeid over regiongrensene

Fylkeskommunen arrangerer samlinger for alle OT-koordinatorene i fylket ca fire ganger i året. På disse samlingene tas overordnede problemstillinger opp, det innhentes relevante foredragsholdere og samarbeidspartnere og det legges til rette for erfaringsutveksling mellom OT-koordinatorene. Begge de to OT-koordinatorene vi har intervjuet framhever disse samlingene som viktige fora for faglig input og erfaringsutveksling. En av dem sa det slik:

”Regionkoordinatorene har samlinger og kjenner hverandre godt. Det er behov for samlinger for å utvikle felles praksis – bruk av koder, rutiner. Dessuten kan det være rent praktiske ting, kanskje særlig når en er ny i jobben.”

På koordinatorsamlingene utveksles bl.a. erfaringer med konkrete tilbud som har vært prøvd ut i enkeltregioner, og andre blir inspirert til å utvikle tilsvarende tilbud, eller en diskuterer mulige tiltak overfor ungdom i bestemte situasjoner.

Koordinatorsamlingene oppleves som så nyttige og viktige at det blir uttrykt ønske om flere samlinger eller mer tid de gangene de møtes, for å få større faglige diskusjoner, mer erfaringsutveksling og utvikling og samordning av tilbud på tvers av regionene. En av de to koordinatorene understreker også at tilsvarende samlinger for de andre OT-medarbeiderne hadde vært nyttig:

”Det har vært vurdert om det er behov for samlinger også for andre teammedlemmer, ikke bare for koordinatorene. Kunne tenkt meg det.”

Dette ønsket kommer fram også i intervjuene med andre OT-medarbeidere. Særlig i Nord-Gudbrandsdal, der det er lokale team i hver kommune, er dette et savn. En NAV-representant ga uttrykk for behov for nærmere samarbeid mellom OT-medarbeiderne både innen regionen og utover denne:

”Det er ikke samarbeid med andre kommuners OT-team. Det er koordinatoren som utgjør møtepunktet mellom de lokale teamene, men jeg samarbeider en del med NAV i andre kommuner for å finne praksisplasser. Hvis jeg skal fortsette med dette så ser jeg behov for et møtepunkt – det kan være bare for Nord-Gudbrandsdalen, hele Gudbrandsdalen eller

Oppland. Det hadde vært nyttig med mer koordinering når det gjelder tolking av regelverket, utvikling av felles praksis, økonomi. En viss standardisering er viktig for å sikre lik behandling”.

En standardisering i form av blant annet felles brevmaler er en prosess som er satt i gang, forteller OT-ansvarlig i fylket. Det er ønskelig for å gjøre Oppfølgingstjenesten mer formell utad.

5 OPPFØLGINGSTJENESTEN OG UNGDOMMENE

OT-ungdommen i Oppland etter OTTO-systemet

Oppfølgingstjenesten i Oppland gikk fra høsten 2004 over til saksbehandlingssystemet OTTO, som er en skreddersydd IT-løsning for denne tjenesten. OTTO brukes til å registrere og dokumentere saksbehandling og oppfølging av målgruppen, samt til utvikling av saksbehandlingshistorikk. Her registreres i prinsippet all kontakt mellom OT og hver enkelt ungdom, og den enkeltes situasjon og tilpasning oppdateres løpende i systemets statuskoder. Utdanningsdirektoratets redegjørelse for statuskodene, og brukerveiledningen, følger i vedlegg 2. OTTO er integrert mot VIGO (programvarekonsept for inntak og administrasjon av elever og lærlinger i videregående opplæring, som benyttes av alle fylkeskommuner). Det er bostedsadressen som bestemmer hvilken region ungdommen tilhører, dvs at de kan gå på skole eller være i arbeid eller andre tiltak i andre regioner enn den hvor de er OT-registrert.

Tab. 5 viser antall OT-registrerte pr 31.03.2007, fordelt på region, avgangssår i ungdomsskolen og kjønn.

Tabell 5. Antall ungdom registrert i OT pr. 31.03.2007 etter avgangssår og kjønn. M=menn, K=kvinner

	<i>Blank/ tidl.år</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>Totalt</i>
	Alle M/K	Alle M/K	Alle M/K	Alle M/K	Alle M/K	Alle M/K	Alle M/K	Alle M/K	Alle M/K	Alle M/K
Nord- Gudbrandsdal	3 0/3	2 1/1	8 5/3	18 11/7	37 18/19	40 24/16	21 13/8	23 12/11		152 <i>84/68</i>
Midt- Gudbrandsdal	1 1/0	1 1/0	9 6/3	22 15/7	16 12/4	28 16/12	16 8/8	26 11/15		119 <i>70/49</i>
Sør- Gudbrandsdal	1 1/0	1 1/0	15 8/7	40 25/15	51 28/23	109 68/41	75 39/36	38 18/20	1 1/0	331 <i>189/142</i>
Gjøvik	1 0/1	2 2/0	12 7/5	37 25/12	62 43/19	77 41/36	39 23/16	30 13/17	1 1/0	261 <i>155/106</i>
Valdres			9 3/6	28 23/5	29 17/12	66 33/33	29 11/18	18 7/11	1 0/1	180 <i>94/86</i>
Land			9 4/5	18 8/10	26 21/5	36 19/17	14 8/6	7 4/3		110 <i>64/46</i>
Østre Toten	2 1/1	3 1/2	6 3/3	24 20/4	26 15/11	35 20/15	29 18/11	14 7/7		139 <i>85/54</i>
Vestre Toten	1 1/0		5 3/2	14 7/7	31 17/14	31 15/16	14 9/5	8 5/3		104 <i>57/47</i>
Hadeland	2 1/1		17 11/6	34 23/11	51 38/13	91 50/41	43 22/21	31 20/11		269 <i>165/104</i>
Alle registrerte	11 <i>5/6</i>	9 <i>6/3</i>	90 <i>50/40</i>	235 <i>157/78</i>	329 <i>209/120</i>	513 <i>286/227</i>	280 <i>151/129</i>	195 <i>97/98</i>	3 <i>2/1</i>	1665 <i>963/702</i>

Tabellen viser at antallet OT-ungdommer varierer mye fra region til region, noe som er naturlig, gitt de store forskjellene regionene imellom når det gjelder størrelse, antall kommuner og sammensetning by – land. Mer interessant er det imidlertid å konstatere at det i samtlige regioner er en overvekt av mannlige OT-ungdommer, og at denne tendensen gjør seg gjeldende med få unntak for alle årskullene som fortsatt er inne i OT-systemet.

Det er en gjennomgående tendens også på nasjonalt nivå at skolefrafallet er større blant gutter enn blant jenter. Byrhagen, Falch og Strøm (2006:47-48) studerte hvordan ulike faktorer påvirker progresjonen i videregående skoler, og fant at andelen gutter som avviker fra normal studieprogresjon er nesten 10 prosentpoeng høyere enn tilsvarende andel for jentene. Etter å ha analysert mulige årsaker til dette (sosioøkonomiske bakgrunnsvariabler, grunnskolekarakterer, valgt studieretning og fylke) konkluderer de at dette i stor grad skyldes at guttene har lavere karakternivå fra grunnskolen.

Når tallene for avgangskullet fra 2004 ligger betydelig høyere enn de fra både tidligere og senere år i tabellen, har dette sammenheng med at 2004-kullet omfatter frafall helt fra starten til tredje år på videregående. Ungdom fra tidligere kull er for en stor del ute av OT pr. 2007, mens det naturlig nok er ukjent hvor stort frafallet fra videregående blir for kullene 2005-2007.

OTTO-systemet består av en rekke statuskoder som skal benyttes til registrering og oppdatering av den enkelte ungdoms situasjon i løpet av tiden i OT. Kodene er som følger:

1. Oppfølgingstjenesten arbeider med ungdommen

- 1.1 **OTUK** – Ukjent sysselsetting
- 1.2 **OTOV** – Oppfølging og veiledning
- 1.3 **OTOI** – Oppfølging i institusjon
- 1.4 **OTHL** – Ungdom er helt ledig
- 1.5 **OTSY** – Ungdom er syk

2. Ungdom er i tiltak

- 2.1 **OTOA** – Opplæring og arbeidspraksis i regi av fylket
- 2.2 **OTAP** – Ungdom er i arbeidspraksis eller annet tiltak i regi av Aetat
- 2.3 **OTAR** – Ungdom er i arbeid
- 2.4 **OTIK** – Ikke kompetansegivende utdanning

3. Oppfølgingstjenesten arbeider ikke med ungdommen

- 3.1 **OTMI** – Ungdom er i militæret
- 3.2 **OTBA** – Ungdom har barn/fødselspermisjon
- 3.3 **OTFA** – Ungdom har flyttet til et annet fylke
- 3.4 **OTFU** – Ungdom har flyttet til, eller oppholder seg i utlandet
- 3.5 **OTNO** – Ungdom takker nei til oppfølging

4. Ungdom er ikke i målgruppen til Oppfølgingstjenesten

Denne hovedgruppen er delt i 3 kategorier:

4.1 Ungdom med opplæringsplass

- 4.1.1 **OTVE** – Ungdom er elev ved en videregående skole i eget fylke
- 4.1.2 **OTVA** – Ungdom er elev ved en videregående skole i annet fylke
- 4.1.3 **OTVU** – Ungdom tar videregående opplæring i utlandet
- 4.1.4 **OTVF** – Ungdom er elev ved en videregående friskole
- 4.1.5 **OTLE** – Ungdom har læreplass i eget fylke
- 4.1.6 **OTLA** – Ungdom har læreplass i annet fylke
- 4.1.7 **OTLK** – Ungdom er lærekandidat

4.2 Oppfølgingstjenestens frafallsforebyggende arbeid

- 4.2.1 **ELEV** – Ungdom er elev ved en videregående skole, men Oppfølgingstjenesten arbeider frafallsforebyggende

4.3 Det er feil at ungdommen er registrert hos Oppfølgingstjenesten

- 4.3.1 **FEIL** – Ungdom er registrert hos Oppfølgingstjenesten ved en feil.

Tabell 6. OT-ungdommene etter statuskodene i OTTO pr 31.12.2006 og 31.03.2007

	Nord-Gudbrandsdal		Midt-Gudbrandsdal		Sør-Gudbrandsdal		Gjøvik		Land		Valdres		Hadeland		Vestre Toten		Østre Toten	
	311206	310307	311206	310307	311206	310307	311206	310307	311206	310307	311206	310307	311206	310307	311206	310307	311206	310307
ELEV					7	7	2	2							1	1	1	1
FEIL			7	7	6	6	21	22	2	2	1	2	18	18	2	2	3	4
OESL		1																
OTAP	11	18	4	8	16	28	30	46	1	3	19	19	11	16	4	10	4	4
OTAR	37	38	40	41	71	75	37	62	36	41	48	51	47	64	30	32	22	25
OTBA	6	7	1	3	13	14	7	9	2	2	3	4	3	4	5	6	1	2
OTFA	6	7	2	2	20	20	7	14	3	4	6	8	12	17	9	9	4	4
OTFU	4	4	1	1	14	14	3	7			2	2	1	1				
OTHL	2	3			4	3	6	6	5	8	4	2	4			1		
OTIK	2	1			3	4	5	6	2	11	2	2	2	2				
OTLA	3	3	6	6			5	6			5	5	14	14	2	2		1
OTLE	8	12	2	2	10	10	5	9	7	6	10	9	19	20	4	4	11	11
OTLK					1			1						1			1	1
OTMI	1	2	1		5	8	2	2	1	1	3	3	6	6	3	3	5	4
OTNO	1	1			4	4		3					2	3	2	2		
OTOA	7	6	1		19	17			2	3		2				2	3	4
OTOI					2	3	4	3				1	1	2	1			
OTOV	17	10	17	13	21	27	17	14	7	10	17	27	6	9	12	11	29	42
OTSY	1	4					3	4	6	5	5	7	2	1	4	2	2	2
OTUK			1	1	4	1	61	9	11	2	6		17	3	2		12	2
OTVA	22	21	9	11	22	22	11	14	5	5	17	18	39	38	2	4	10	11
OTVE	12	12	12	9	30	27	16	20	14	13	15	15	33	33	9	9	19	20
OTVF	2	2		11	34	34	1	1	1	1			10	12	3	3	1	1
OTVU			1	1	1	1	1	1	3	3	3	3	5	5	1	1		
	142	152	113	119	312	331	244	261	108	110	166	180	252	269	98	104	128	139

Tabell 6 viser OT-ungdommenes fordeling på statuskodene i OTTO i hver av OT-regionene i Oppland pr 31.12.06 og 31.03.07. Fordelingen mellom kodene er i mange tilfeller ganske forskjellig på de to tidspunktene, fordi endringer i ungdommenes situasjon registreres løpende i kodesystemet.

Tabellen viser at en stor andel av ungdommene er registrert i kategoriene OTAP (Ungdom er i arbeidspraksis eller annet tiltak i regi av Aetat), OTAR (Ungdom er i arbeid), OTOV (Oppfølging og veiledning), eller i en av de to kategoriene for elever i videregående opplæring – enten i hjemfylket (OTVE) eller i andre fylker (OTVA). Dette viser at størstedelen av ungdommene i målgruppa er enten blant dem som OT arbeider aktivt med, eller de er kommet i tiltak eller på skole etter bistand fra Oppfølgingstjenesten. Det er også viktig å merke seg at det er svært få som er registrert i kategorien OTNO (Ungdom takker nei til oppfølging), noe som kan tas som indikasjon på at Oppfølgingstjenesten ikke er en tjeneste som mange ungdommer er generelt negativt innstilt til.

Tabellen viser ellers at det er et relativt betydelig antall ungdommer som er registrert hos OT ved en feil. Også her er det betydelige forskjeller mellom regionene. Flest feilregistreringer er rapportert i Gjøvik og Hadeland og færrest i Nord-Gudbrandsdal, og det er lite samsvar mellom antall feilregistreringer og totalt antall OT-ungdommer i de ulike regionene. Det er derfor grunn til å tro at feilregistreringene kan skyldes mangelfull rapportering til OT fra enkeltskoler, heller enn fra fylkeskommunen. Flere av OT-koordinatorene påpeker også at det skjer uheldige feilregistreringer fra skolenes side, som skaper ekstraarbeid for koordinatorene. Buland og Havn (2007) påpeker for øvrig at systemene for registrering og rapportering av avbrudd utgjør en betydelig flaskehals i Oppfølgingstjenesten.

”Mangel på gode registreringsrutiner ved skolene vektlegges som den viktigste faktoren i denne sammenhengen. Dels går dette på at rutinene ikke er gode nok, dels at de ikke gjennomføres på riktig måte og/ eller på de tidspunkter som forventes.” (Buland og Havn 2007:27)

Ellers er det grunn til å påpeke at det er til dels store variasjoner mellom regionene når det gjelder hvor mange av OT-kodene som benyttes og fordelingen av ungdommene mellom de ulike kategoriene. For eksempel bruker regionene Sør-Gudbrandsdal, Gjøvik og Hadeland nesten hele spekteret av statuskoder, mens regioner som Midt-Gudbrandsdal, Østre Toten, Land og Valdres har relativt mange ”tomme” koder. Vi kan selvsagt ikke utelukke at forskjellene reflekterer reelle regionale forskjeller når det gjelder ungdommenes situasjon på de aktuelle tidspunktene. Det kan likevel være grunn til å spørre om det også kan være ulikheter i praksis når det gjelder tolkning og bruk av kodesystemet som ligger til grunn for forskjellene.

Erfaringer med OTTO

Den OT-ansvarlige i fylkeskommunen konstaterer at overgangen til OTTO (fra høsten 2004) har gått ”overraskende greit”, og mener at systemet gir OT-koordinatorene og fylkeskommunen god oversikt og mange opplysninger over de ungdommene de har ansvar for. Vårt materiale viser at også de regionale aktørene i OT-systemet i Oppland vurderer OTTO som et velfungerende system og et nyttig hjelpemiddel i OT-arbeidet. I spørreskjemaet krysset samtlige OT-koordinatorer av for enten ”svært bra” eller ”bra” på spørsmålet om hvordan de vurderer OTTO-systemet. Flere har også utfyllende kommentarer om systemet, som for eksempel:

”Fungerer svært bra, enkelt å bruke, en får og kan gi videre opplysninger en har bruk for om ungdommene” og ”Fantastisk hjelpemiddel, funksjonelt”.

Noen av OT-koordinatorene kommenterer imidlertid at det er tidkrevende å holde OTTO à jour, og at det er et kapasitetsspørsmål hvor mye vekt en kan legge på dette i forhold til andre oppgaver. Det er bare OT-koordinatorene som kan gjøre registreringer i OTTO, men for å gjøre dette er de avhengige av informasjon fra medarbeiderne om deres kontakt med ungdommene. Kvaliteten på registreringer avhenger derfor ikke bare av koordinatorens egne rutiner og nøyaktighet, men også av hvor mye informasjon de får fra medarbeiderne og i hvilken form. En av koordinatorene sier:

”Det er tendens til at kommunekontaktene heller tar telefonen for å rapportere til meg istedenfor å føre skriftlig logg og sende meg – det er en del vegring mot det å skrive... I perioder er det veldig stressende og da hender det nok at ikke alt blir ført - det tar tid å føre det.”

En annen koordinator sier:

”Møtene annen hver uke brukes til å oppdatere journalene, men det er sjelden alle har anledning til å møte hver gang. Blir det lenge mellom hver gang kontakter jeg dem enten ved å sende e-post, ringe eller besøke dem på kontoret for å få informasjonen som skal loggføres”.

Enkelte viser også til visse svakheter og forbedringspotensialer ved systemet eller bruken av det. En påpeker at systemet kan utnyttes bedre, og en har følgende kommentar:

”Det skulle vært dataflyt tilbake fra Otto tilbake til VIGO inntak. Mye ekstraarbeid både for inntak og for OT-koordinator når det gjelder kartlegging av elever som kommer på OT-liste ved en feil”.

Når det gjelder selve kodesystemet er det få som har kritiske merknader til det, men en påpeker følgende:

”Det mangler en kode for ”under avklaring”. Når vi har sendt brev og ringt så er de ikke ”ukjente”, men de er ikke enda kommet i kategorien ”under rettleiing”. Ellers er det et fint system.”

I revisjonsprosjektet har vi ikke hatt mulighet for å sjekke på grundig måte om statuskodene i OTTO-systemet fungerer som forutsatt og om rutineene er gode nok når det gjelder oppdatering av ungdommenes OT-status. I forbindelse med utplukking av ungdommer som skulle intervjues kom vi imidlertid over noen tilfeller der det virket som om det ikke var samsvar mellom statuskoden og beskrivelsen av vedkommendes situasjon på det aktuelle tidspunkt. Dette kan ha vært enkelttilfeller av unøyaktig registrering eller indikasjoner på at systemet ikke er så ”vanntett” som det bør være.

I evalueringen av tiltak i Satsing mot frafall konkluderer Buland og Havn (2007) med at overgangen til bruk av OTTO som saksbehandlingssystem har vært generelt positiv i de fylkene som har innført det, særlig når det ses i sammenheng med innføringen av nye felles koder. Samtidig, skriver de, er det flere som kommer med en advarende pekefinger:

”Det er ikke nok å sende ut et nytt kodeark med veiledning og installere et nytt IT-verktøy og tro at alle gårdsdagens problemer dermed er løst. Dette er endringer som krever kontinuerlig skolering og oppfølging av brukerne. Innarbeiding og samordning av kodefortolkninger og rutiner tar tid. Erfaringsutveksling på tvers både innen og mellom fylker er nødvendig for å lykkes med dette. Siste revisjon av kodeverket er neppe foretatt enda.” (Buland og Havn 2007:35)

Dette understøtter det vi har vært inne på tidligere, om betydningen av samarbeid og erfaringsutveksling på tvers av regioner, for alle OT-medarbeiderne.

OT-medarbeidernes oppfatninger av OT og sin rolle

Flere av våre informanter i Gjøvik og Nord-Gudbrandsdal oppfatter den overordnede målsetningen med Oppfølgingstjenesten som for snever og for skolefokusert. Det er stor enighet om at skolen skal ha en sentral plass i OT-arbeidet, men flere understreker at det er viktig å ta høyde for kompleksiteten og variasjonen i målgruppen og å innse at videregående utdanning ikke nødvendigvis er det riktige for alle ungdommene eller at det er realistisk oppnåelig for alle. Særlig er mange opptatt av at en viktig årsak til at så mange faller fra er at videregående skole – også på de yrkesrettede studieretningene – legger så stor vekt på allmennfagene.⁷ En OT-medarbeider i Nord-Gudbrandsdal hadde et noe mer nyansert syn enn andre på dette, og understreket at teoretisk kunnskap er viktig også for de yrkesrettede studieretningene, men at det praktiske og det teoretiske ikke er godt nok integrert:

”For mange ville det vært en fordel om allmennfagene kunne utsettes – motivasjonen for teori øker gjerne etter hvert som en begynner å jobbe praktisk.”

Følgende utdrag fra intervjuene eksemplifiserer hvordan informantene oppfatter OT's oppgave:

---

⁷ Dette er årsaker til frafall som andre rapporter også peker på (Markussen og Sandberg 2004, Wiborg og Rønning 2005).

”Å få dem til å greie seg sjøl, gi dem det de trenger for å greie det. Bli sjølstendige og gagns mennesker, stå på egne bein. Sjøltillit, tru på seg sjøl. Det må ikke bli et nederlag å ikke ta ut retten sin. Vil de ikke så er det skikkelig bra det også, syns det er veldig viktig.”

”Å få ungdommen inn i en grei og meningsfull hverdag – på skole eller praksisplass – de skal stå opp og komme seg ut.”

”Det er viktig at ungdommen har noe å gå til og at det de gjør oppleves som nyttig. Etablering av rutiner og at de får holde på med noe de mestrer er sentralt.”

”Skolesystemet er ikke det riktige for alle, det må ikke være slik at alle skal gå på skole. Ser det ikke som min jobb å pense alle gjennom skolesystemet, de har alle individuelle behov.”

En informant mener det er et paradoks i forhold til uttrykket ”livslang læring” at den øvre aldersgrensen for videregående opplæring er så lav, og at det ikke står i forhold til de mange personlige utfordringene som mange av dagens unge må mestre før de er klare for å fullføre et utdanningsløp. Han er ikke uenig i at det endelige målet bør være at ungdommen ender opp med en form for bevis på videregående opplæring. For som han sier: *”Det koster samfunnet mye at ikke voksne har videregående opplæring”*. Han mener imidlertid at fokuset ikke bør være undervisningsbasert i tradisjonell forstand, men at ungdommen må få bruke tid på å modnes og få mulighet til å få delkompetanse underveis som kan motivere til videregående opplæring på sikt. Kursbevis og kompetansebevis kan gi følelsen av å mestre noe som er det første steget i kompetanseoppbyggingen til den enkelte ungdom.

Vi kan konkludere at selv om de aller fleste informantene mener at skolen skal ha en sentral plass i OT-arbeidet så har de et langt bredere fokus på sitt arbeid, og det er en utbredt oppfatning at tjenesten må ta utgangspunkt i den enkeltes individuelle forutsetninger og behov.

Oversikt over målgruppa

Før sommerferien utarbeider Inntakskontoret i fylkeskommunen lister over ungdommer som har avsluttet ungdomsskolen samme vår og som ikke har søkt skoleplass i videregående opplæring, samt over andre med opplæringsrett som ikke har søkt. Listene overføres til OT-koordinatorne i de ulike regionene. Etter sommerferien overføres ungdommer som har takket nei til skoleplass eller ikke har svart på det tilbudet de har fått, og ungdom som ble vurdert som ukvalifisert i inntaket. Etter gjennomgang og utsiling av dem som likevel ikke hører hjemme i OT i vedkommende region (på grunn av feilregistrering, flytting etc.), sitter OT-koordinator og medarbeiderne igjen med det antall nye ungdommer som de har ansvar for. Videre er det en del som slutter skolen i løpet av skoleåret og som skolene sender fortløpende melding om til Oppfølgingstjenesten. I tillegg til disse nye som kommer til om høsten eller i

løpet av skoleåret har den enkelte OT-region også ansvar for rettighets elever fra tidligere år som fortsatt er i OT-systemet.

Spørreskjemaundersøkelsen i revisjonsprosjektet viser at det er Inntakskontoret i fylkeskommunen og de videregående skolene som er OT-koordinatorenes viktigste kilder til informasjon om hvem som hører hjemme i målgruppa for OT. Hele 8 av de 9 koordinatorene svarer at de svært ofte får slik informasjon fra disse typer instanser, og ingen oppgir at det er andre enn disse de oftere får slik informasjon fra. Fire av de ni oppgir ellers at også ungdommene selv og/eller deres foreldre svært ofte gir dem slik informasjon. Intervjuene med OT-koordinatorene i Gjøvik og Nord-Gudbrandsdal tyder da også på at i alle fall elever ved ”OT-skolen” som planlegger å slutte skolen i løpet av året, har en lav terskel for å ta kontakt og fortelle om dette og diskutere ulike muligheter, og at en del foreldre også tar kontakt for å diskutere hva som kan gjøres. Også ungdommene vi intervjuet ga uttrykk for at de fant det naturlig å oppsøke OT-koordinator for å få råd om hva de burde gjøre. Dette forutsetter selvsagt at OT er kjent blant elevene, og begge disse koordinatorene mener det er slik. Det er imidlertid grunn til å spørre om dette er tilfelle i samme grad ved skoler som ikke har OT fysisk lokalisert hos seg.

Praksis- og arbeidsplasser bidrar sjelden eller aldri med informasjon om ungdommene. Intervjuene bekrefter at kontakten med arbeidsgiverne i mange tilfeller er begrenset til arbeidsgivers underskrift på meldeskjemaet som kreves for at de skal få utbetalt stønad fra NAV, samt evt. klager når ungdommen har mye fravær. I følge rutineene skal bedriftene melde fra hvis ungdommene slutter praksisjobben, men det er svært variabelt hvordan dette følges opp, med det resultat at det kan ta tid før ungdommene igjen fanges opp av OT og en kommer i gang med nye tilbuds- og tiltaksprosesser.

På spørreskjemaene svarer fem av de ni OT-koordinatorene at de finner det lett å holde oversikt over hvor mange og hvem som til enhver tid hører hjemme i målgruppa for OT, mens fire vurderer det som ”verken lett eller vanskelig” å holde slik oversikt. I intervjuene blir det lagt vekt på at det å være lokalisert i skolesystemet og ha daglig kontakt med rådgivere, lærere og elever er viktig for denne oversikten, men også at generell lokalkunnskap er en viktig ressurs i denne sammenheng. Videre er kontakten med andre instanser viktig for å holde oversikt. En koordinator gir følgende kommentar på spørreskjemaet:

”..., dimmer f.eks en gutt så kan det hende han registrerer seg på NAV og de gir beskjed til meg. Eller han går til sosialkontoret og de gir meg beskjed.”

Dette gjaldt for en ungdom vi snakket med. I dette tilfellet tok ungdommen kontakt med NAV for å høre om mulighetene for jobb. Da hadde han gått ledig i 3-4 måneder fordi den linjen han hadde søkt på ikke ble noe av. Via kontaktpersonen på NAV ble han henvist til OT og registrert der, og fikk tilbud om et møte.

En del av koordinatorene rapporterer imidlertid om mangelfulle rutiner blant de instansene som skal rapportere frafall til OT, og at dette gjør det vanskelig for koordinatorene å holde oversikt over målgruppa. Både videregående skoler og fylkeskommunen får kritikk på dette punktet. En koordinator mener at skolene bør koble inn OT allerede før eleven slutter:

”Skolene venter altfor lenger før de kobler oss inn, vi får vanligvis ikke beskjed før eleven slutter.”

Videre meldes det at de videregående skolene ikke alltid sender avbruddsskjema med en gang når ungdommer som slutter på skolen, og at det tar for lang tid før en elev som slutter blir overført til OT.

”Elever som slutter skolen etter 1.utlasting ca 1.sept må kontinuerlig meldes videre til OT koordinator i rette region slik at de raskt kan sluses videre. Ikke vente til en senere utlastning.”

Også når ungdommer flytter til regionen kan det ta lang tid før OT-koordinator får beskjed. Det nevnes også at det kan gå lang tid (1/2 år eller mer) fra en ungdom avslutter en lærlingkontrakt til OT-koordinator får melding fra fylket om dette.

”Vi får raskt beskjed fra skolen når det gjelder elever som slutter eller tenker å slutte. Når det gjelder elever som tar fagopplæringer eller er lærlinger går det via fylket, og da kan det ta tid før det registreres”.

Både OT-ansvarlig i fylkeskommunen og informanter i regionene påpeker dessuten at mange bedrifter har mangelfulle rutiner for tilbakemelding til skolesystemet eller OT når ungdommer slutter i praksisplass eller som lærling, eller når de har mye fravær. Det kan ta lang tid før Inntakskontoret eller OT i regionen er klar over at ungdommene har sluttet, så sant ikke ungdommen selv gir beskjed. En av OT-koordinatorene fortalte om en ungdom som ikke møtte opp til avtalt tidspunkt, til tross for at hun hadde fått både brev og sms. Da OT-koordinatoren ringte etter henne fikk hun opplyst at hun hadde sluttet i praksisplassen og fått seg ny jobb. En annen koordinator forteller:

”Noen ungdommer er vanskelige å ha full oversikt over. Eks.: Jeg snakker med en ungdom på telefon, han sier at han er i jobb. Senere får jeg vite at han sluttet i jobben, men ungdommen tok ikke kontakt med meg enda han fikk beskjed om å si ifra hvis det ble slutt.”

Selv når ungdommene gir beskjed kan det imidlertid skje at endringene ikke blir fanget opp i OT-systemet. En av ungdommene vi intervjuet bemerket:

”Jeg sluttet i praksisplassen for det var ikke slik jeg trodde det skulle være å være der. Jeg ble utnyttet og ikke var det så hyggelige folk som jobbet der. Jeg ringte og sa i fra til NAV at jeg sluttet, men da jeg tilfeldigvis et par uker senere møtte han fra OT som besøkte meg der en gang, så visste ikke han at jeg hadde sluttet”.

I fylkesopplæringssjefens årsrapport for Oppfølgingstjenesten for 2005/2006 blir problemene med å få tak i OT-registrerte ungdommer påpekt som et tiltakende problem og et

bekymringsfullt punkt. At dette opptar OT-koordinatorene kommer fram både gjennom kommentarer i spørreskjemaene og i intervjuene. Flere rapporterer om problemer med å få kontakt med enkelte ungdommer for å få vite hva vedkommende driver med og om han/hun fortsatt er å betrakte som OT-ungdom eller ikke.

"Vi har i det siste opplevd at det er noen vi ikke får tak i selv om vi både ringer, skriver og bruker våre samarbeidspartnere i "jakten" på ungdommen."

"Særlig eldre ungdommer er vanskelige å få kontakt med – de er mer mobile og foreldre kan ikke brukes som mellomledd."

Flere av OT-koordinatorene er ellers opptatt av at det er tidkrevende å holde den løpende oversikten over målgruppa, og at det ikke minst blir mye ettermiddags-/kveldsarbeid fordi det er da ungdommene er lettest å få kontakt med.

Kontakt, veiledning og oppfølging

Kontakt

Kontakten med ungdommene tas i løpet av den første uka (5) eller den første måneden (4) etter at de er registrert i OTTO, i følge svarene på spørreskjemaet. Oppfølgingstjenestens første kontakt med ungdommene skjer vanligvis pr telefon, men noen benytter også sms eller brev for å komme i kontakt med ungdommene. Det er svært ofte OT-koordinatoren som tar den første kontakten, men i noen tilfeller er det andre OT-medarbeidere (dvs fra kommune eller NAV) som tar kontakt.

Nord-Gudbrandsdal sender først ut et brev med informasjon om Oppfølgingstjenesten. Deretter tar OT-koordinatoren kontakt med alle på telefon og avtaler møter med dem som ønsker det, for å finne ut hva de vil og avtale hva OT kan/skal bidra med. Alle vil imidlertid ikke ha møte med det samme, fordi de har arbeid eller det er andre ting de er opptatt med. Koordinatoren understreker at:

"Vi spør aldri om de takker ja eller nei til oppfølging, for de er jo registrerte i OT. Hvis de ikke vil ha møte med det samme, sier vi at vi vil ta kontakt innimellom og høre om det er noe vi kan bistå med. Det går veldig mye på ungdommenes premisser. OT skal være et positivt tilbud, ikke en plikt. Og ungdommen selv må komme på at han ikke vil være registrert i OT, og da må vi ha det skriftlig. Jeg opplever at både foresatte og ungdommer er veldig positive til OT."

Gjøvik gjør det noe annerledes. Når ungdommen er registrert i OTTO ringer de. Om ungdommen ikke svarer så sender de brev med informasjon om Oppfølgingstjenesten og foreslår et møtetidspunkt eller hvordan OT kan kontaktes. Hører de ikke noe fra ungdommene så sender de et rekommandert brev. Svarer de ikke på det så regner de med at de takker nei til oppfølging. På høsten når OT-teamet møtes, avtales det hvem som skal ha ansvaret for hvilke ungdommer, avhengig av hva ungdommene selv ønsker av tiltak/tilbud og hvilken situasjon

de er i. De ukjente ungdommene diskuteres i forhold til om de kan vanke i miljøer som noen i OT-teamet har kjennskap til. I de tilfellene jobbes det videre med å få tak i dem der.

Også andre OT-koordinatorer forteller om ungdommer som ikke ønsker oppfølging, og at de da så langt det er mulig prøver å få en skriftlig bekreftelse fra disse om at de sier fra seg denne retten. En koordinator er imidlertid opptatt av at det også finnes ungdommer ”der ute” som trenger hjelp, men som de ikke når fram til:

”Det fins også noen som trenger hjelp men som ikke tar imot, der burde vi kanskje også ha gjort mer.”

Et par av ungdommene vi intervjuet la vekt på betydningen av å bli kontaktet tidlig av OT. Selv om en ikke har behov for hjelp der og da, er det viktig å vite at tjenesten fins og at en selv kan ta kontakt når en har behov for det.

”NN (OT-koordinator) tok kontakt da jeg ikke begynte på allmennfag påbygning som planlagt, og tilbød å hjelpe til med praksisplass og skoledag for å ta noen fag. Jeg ventet til oktober, da tok jeg sjøl kontakt og sa jeg ville ta matte. NN foreslo naturfag i tillegg, og slik ble det. Jeg ville fortsette i den jobben jeg hadde og har hatt den i hele vinter.”

I andre tilfeller takker ungdommene ja til det tilbudet som gis med en gang, men kanskje ikke alltid med like stor motivasjon og entusiasme:

”Jeg orket ikke å tenke og sa ja til det tilbudet jeg fikk, tenkte ikke så mye annet.”

Veiledning

Hver enkelt OT-ungdom har en OT-veileder som skal være vedkommendes nærmeste kontaktperson. Det varierer hvordan veilederoppgavene er fordelt mellom de ulike OT-medarbeiderne i en region. OT-koordinatoren er den som oftest har denne funksjonen, men også kommunerepresentanter og NAV-representanter fungerer som personlige veiledere i en del regioner. Veilederen har gjerne tett kontakt med ungdommene til de er kommet i organisert virksomhet, og er med ungdommen i møter med NAV eller andre instanser, gjerne også sammen med foreldre.

Noen OT-koordinatorer opplever at visse oppgaver eller spørsmål ikke får den oppmerksomhet som de skulle hatt, som for eksempel:

”Kunne ha gjort bedre forarbeid på en del ungdommer, i avklaringsfasen.”

En informant som jobber i NAV mener det bør jobbes mer med dette:

”Vi må bruke mye tid på å finne ut hva som er ungdommenes behov. Gjør vi et godt arbeid der så er vi et langt skritt på vei i en tidlig fase.”

Den konkrete veiledningen dreier seg i de fleste tilfeller om å hjelpe ungdommen med å finne ut hva han/hun vil og å bistå med å skaffe praksis- og/eller skoleplass som passer, samt veilede i forbindelse med søknader og andre formaliteter som er nødvendige for å komme i en

ønsket tilpasning. Praksisplass synes å være det som de fleste ønsker hjelp for å finne. I følge flere av våre informanter har mange ikke konkrete ønsker med hensyn til type praksisplass, men fordi de er så unge at de har vanskelig for å få ordinært arbeid, er praksisplass et godt alternativ for å få arbeidspraksis og samtidig økonomisk stønad. Erfaringene viser også at mange får læreplass eller fast arbeid der de har hatt praksisplass, eller de får en god attest som gjør det lettere for dem å få annet arbeid. Dette kan eksemplifiseres via en av ungdommene. Han fikk hjelp av OT med å få praksisplass. Der trivdes han godt og fikk god kontakt med lederen der. Lederen anbefalte ham til et annen bedrift i den bransjen ungdommen ønsker å utdanne seg innenfor. Etter nesten et halvt år i praksis der var han, da vi snakket med ham, inne i prøvetid for en mulig læreplass. Får han læreplass får han fagbrev om 3 år.

Andre velger å kombinere praksisplass med en skoledag i uka for å ta fag de mangler eller som de har hatt problemer med, for å forbedre utgangspunktet sitt for videre skolegang senere. I flere regioner tilbys ikke bare undervisning men også ekstra veiledning i tilknytning til OT-skoletilbudet.

Oppfølging

Det varierer mellom de ni regionene hvor ofte de har kontakt med ungdommen som takker ja til oppfølging. Fem koordinatorene svarer at de har kontakt hver måned, andre at det er varierende hvor hyppig det er kontakt. Nord-Gudbrandsdal praktiserer det slik:

”Ungdommen bestemmer hyppigheten for møtene. Vi er på tilbudssida, er til for ungdommen. Det er viktig at møtene er verdifulle for dem.”

Etter den første fasen med avklaring og veiledning til å komme i virksomhet, foregår oppfølgingen i stor grad over telefon, for å høre hvordan det går og bli oppdatert om situasjonen, og evt. gi råd og foreslå tiltak om hva en kan satse på for å få en mer strukturert tilværelse. OT-koordinatorene legger vekt på at oppfølgingen må være individuelt tilpasset, og derfor varierer mye fra ungdom til ungdom, både når det gjelder kontakthypighet og innhold.

En av OT-koordinatorene beskriver arbeidet med ungdommene slik:

”Kontakten og oppfølgingen er veldig varierende etter hva som er ungdommens behov. Er det en ungdom som har ansvarsgruppe rundt seg kan det være ca en gang i mnd. Er det en ungdom som har kontakt med ungdomsbasen eller barnevernet, BUP osv. så er det ofte og jeg får beskjed om noe av det som er bestemt på møtene. Går ungdommen på skole i det åpne skoletilbudet for OT, så møtes vi en gang i uka. Andre kan få en praksisplass eller arbeid og klarer seg fint. Da er kontakten sjeldnere. Jeg har mye SMS-kontakt med flere, som har diverse spørsmål eller meldinger. Det kan være spørsmål som krever mye arbeid for å finne ut det de spør om. Spørsmålene kan gjelde utdanning videre, pengespørsmål, som hvor får de støtte til ulikt, hvor kan en få lærekontrakt og hvem kan hjelpe osv. osv. eller det kan være spørsmål om når neste møte skal være. Det kan også være meldinger om hva de har fått til karakter på siste eksamen, gjerne en gladmelding i så måte. Meldingen kan gjerne sendes sent

en kveld på en fridag og svaret ønskes tilbake med en gang. Det får de selv om vi i OT må betale for svarene selv.”

Intervjumaterialet viser at OT-koordinatorene jevnt over oppfatter kontakten og oppfølgingen som viktig og nyttig hjelp til ungdommene:

”I det store og hele synes jeg vi får gjort mye for ungdommene.”

En av koordinatorene formulerte mangfoldet i oppfølgingsarbeidet slik:

”Oppfølgingen gjelder selve livet. Utdanning, jobb, bolig, økonomi, kjærlighet, vennskap, fritid, psykiske problemer, rus, trafikk etc. etc. Det er et variert arbeid og vi fungerer både som yrkes/ utdanningsveiledere og sosialpedagogiske veiledere.”

En informant peker på noe som vedkommende ser som en positiv side ved dagens ungdom:

”De er blitt mye flinkere til å snakke om problemene sine – det er kjempebra og nødvendig for at en skal finne løsninger. Det er alfa og omega for å komme videre”.

Det kommer imidlertid også fram noen svakheter og kritikkverdige sider ved oppfølgingen. Generelt er flere opptatt av at en sikkert kunne ha gjort mer for en del ungdommer, men at tiden ikke strekker til. Dette til tross for at flere, selv om de ikke er forpliktet til det, bruker tid både på kveldstid og i helger for å komme i kontakt med ungdommene, og på å ta imot og svare på henvendelser fra dem. I noen tilfeller er det helt uttalt fra OT-koordinators side at en er tilgjengelig nærmest til enhver tid og at ungdommene er velkommen til å ta kontakt når som helst de måtte trenge det.

”Jeg er alltid tilgjengelig på mobiltelefonen, de kan ringe meg om det så er på kveldstid og i helgene.”

At ungdommene setter pris på at det er en lav terskel for å ta kontakt med OT, og at de selv kan bestemme hvor mye kontakt de vil ha og hva de vil bruke tjenesten til, kommer fram i flere av intervjuene.

”Hadde mer kontakt i starten enn nå, men jeg ser henne ofte når jeg er her på skolen og ringer når det er noe. Det er lett å ta kontakt med henne.”

”Har tatt kontakt med NN bare et par ganger – og hun har tatt kontakt noen ganger for å høre hvordan det går. (...) Har ikke hatt behov for mer kontakt.”

”Har mye kontakt med NN, er ofte innom henne hvis det er noe jeg trenger råd om. Hun tar også kontakt for å høre hvordan det går. Har også hatt god hjelp av henne nå i forbindelse med søking for neste år, var usikker mht prioriteringen. Det er viktig at hun er til stede her på skolen, det er lett å ta kontakt med henne den dagen jeg er her.”

Noen ungdommer føler litt ambivalens i forhold til det å bli fulgt opp på telefon, og foretrekker kanskje å ha kontakt med andre enn den som vanligvis tar kontakt:

”Jeg har pratet med NN (OT-medarbeider) en gang i uka etter at jeg kom inn i OT. Han ringer. Jeg er litt skeptisk til han, men han er grei. Jeg snakker også med MM (annen OT-medarbeider) av og til. Plutselig ringer han. Han er hyggelig å prate med. Han er grei i forhold til de andre. Vi skal på kino en dag.”

”Jeg har kontakt med NN (OT-koordinator) i OT. Hun ringer og spør hvordan det går, men ikke så ofte. Det kunne vært mer oppfølging, men det er ikke så farlig for jeg klarer meg selv nå. Om jeg lurer på noe så ringer jeg MM (på arbeidsplassen der han har hatt praksisplass). Han har jeg god kontakt med.”

Oppfølging på praksisplass er utvilsomt den enkeltoppgave i OT-arbeidet som flest informanter vurderer som mangelfull. Slik oppfølging er i følge regelverket et NAV-ansvar, noe som også er presisert i samarbeidsavtalen mellom NAV Oppland og Oppland fylkeskommune i forbindelse med arbeidet i Oppfølgingstjenesten (vedlegg 2). Det virker imidlertid som om også andre enn NAV-ansatte (først og fremst OT-koordinator) i mange tilfeller tar mye av dette ansvaret, sannsynligvis i frustrasjon over at det ikke blir godt nok ivaretatt av NAV. Som vi tidligere har nevnt mener også enkelte informanter at mangelfull oppfølging på praksisplass er uttrykk for en generell nedprioritering av OT i NAV-systemet.

Både OT-koordinatorer, NAV-representanter og kommunerepresentanter er opptatt av at oppfølging på praksisplass bør bli bedre. En av OT-koordinatorene sa det slik:

”Det er eit stort problem at NAV-representane ikkje har tid til å følgje opp ungdommar som er på praksisplass. Dette er også eit sakn for bedriftene.”

Også fra NAV-representantenes side blir mangelfull oppfølging forklart i all hovedsak med henvisning til tid og kapasitet:

”Vi har vært for dårlige på oppfølging. Det er bare en bitteliten del av arbeidsmengden vi har, det er et kapasitetsspørsmål. Vi er glad til når vi har fått dem plassert.”

”Vi burde hatt mye mer tid til oppfølging – både av ungdommen og arbeidsgiverne. Det er forventninger der ute som vi ikke klarer å oppfylle. Arbeidsgivere vil gjerne ha kontakt med oss, de har behov for å ikke sitte med hele ansvaret sjøl – tror de i en del tilfeller føler at NAV nøyer seg med å få plassert ungdommene.”

”Vi har for lite tid til å oppsøke dem på arbeidsplassene. Vi ønsker en tettere oppfølging, men det er ikke praktisk mulig slik det er i dag. Jeg tror det er ”tett på”-kontakt som gir resultater, men det er ressurskrevende. Det er for lite med flyktige møter og innkallinger. De trenger oppfølging”.

Også noen av ungdommene gir uttrykk for at de kunne ønsket mer oppfølging på arbeidsplassene, selv om de klarer seg fint der. En av ungdommene forteller at hun ønsket å

slutte på den praksisplassen som OT hadde skaffet, og at OT hjalp henne med å si fra til arbeidsgiveren:

”Jeg trivdes med jobben men ikke i miljøet. Det var lange og tunge dager. Da tok jeg kontakt med NN og hun snakket med arbeidsplassen for meg, jeg synes det var vanskelig selv å si at jeg ikke trivdes der”.

En annen ungdom opplevde det motsatte. Hun måtte snakke med arbeidsgiveren selv når hun sluttet. Det var vanskelig synes hun og hun hadde ønsket at noen fra OT hadde gjort det for henne eller vært sammen med henne.

I to regioner er det ansatt to medarbeidere, lønnet av tiltaksmidlene, med spesielt ansvar for å skaffe praksisplasser for og følge opp ungdom som trenger tettere oppfølging på praksisplassene enn andre. Dette innebærer ikke bare å besøke dem på arbeidsplassen eller ringe dem en gang i blant, men i noen tilfeller også å vekke, hente og kjøre ungdommene til jobben. De som har erfaringer med egne OT-medarbeidere til dette formålet er enig om at det er uvurderlig hjelp og nytte i arbeidet med ungdommen.

En utfordring som nevnes av flere OT-koordinatorer er at det blir stadig flere tunge og utfordrende saker.

”Andre typer problemer nå enn før, eller i alle fall mer synlige - mer sammensatte problemer, hjemmet, rus, psykiatri.”

En koordinator beskriver slik hvordan de jobber for å få ungdom med store og sammensatte problemer til andre hjelpeinstanser:

”Det er mange ungdommer vi ikke vet hva vi skal gjøre med, men vi går langt i å få registrert dem og få dem inn i OT. Når de er inne kan vi jobbe for å innhente ressurspersoner. Hos oss stopper vi først ved behandling. Det kan vi ikke, behandle dem, men vi henviser til behandlingstjenester og kontakter relevante instanser slik at vi følger opp fra flere hold”.

Tilbud og tiltak

Det varierer hva den enkelte OT-region tilbyr sine ungdommer. Noen tilbud og tiltak går imidlertid igjen i alle regionene:

- Samtaler og møter med fokus på hva ungdommen vil og hvordan det går
- Veiledning og hjelp til å søke skole eller arbeid
- Hjelp til å skaffe praksisplass
- OT-skole eller OT-klasse med muligheter for å ta opp igjen fag, forbedre karakterer og forberede neste skoleår

Praksisplasser er det mest utbredte tilbudet og det tilbudet som ungdommene i størst grad fullfører. Det er NAV som har hovedansvaret for å skaffe praksisplasser, og som finansierer disse, men som nevnt tidligere har to regioner ansatt OT-medarbeider som bistår i å skaffe

praksisplasser samt følger opp ungdommene på arbeidsplassene. I arbeidet med å skaffe praksisplasser legges det stor vekt på ungdommenes egne ønsker og behov, og hva som er målet med praksisplassen. Målet kan være at en praksisplass kan forberede skolestart etter hvert eller være en mellomstasjon for en ordinær jobb på sikt. Samtidig fremholder en av NAV-representantene at det er viktig at ungdommen er aktiv selv også i prosessen med å finne praksisplass. Hun arbeider på den måten at hun tar kontakt med aktuelle bedrifter når hun har ungdommen inne på kontoret. I den samtalen forteller hun bedriften hva en praksisplass går ut på og litt om hvorfor ungdommen ønsker seg dit. Videre blir det avtalt et uforpliktende intervju både for ungdommen og bedriften. Intervjuet er viktig for *”å gjøre det så likt en ordinær jobbsituasjon som mulig”*. En ungdom var begeistret for den støtten hun fikk i jakten på praksisplass. Hun hadde med seg en av OT-teamets medlemmer fra kommunen på en runde rundt i byen hvor de var innom aktuelle bedrifter. OT-representanten informerte bedriften om hva en praksisplass innebar og etterpå presenterte ungdommen seg og avtalte eventuelt et intervju. Å ha med seg følge på denne turen gjorde det lettere å motivere seg for å finne en jobb, for som hun selv sier:

”Det er ikke lett å få jobb når du er så ung og ikke har noen erfaring”.

Noen ungdommer finner selv en arbeidsplass der de har lyst til å jobbe, og kontakter deretter OT for å få hjelp til å få praksisplass der.

”Jeg fant ut at jeg ville jobbe et år. Spurte sjøl et sted om jeg kunne få jobb der, men de kunne ikke gi meg vanlig jobb, så NN (OT-koordinator) hjalp meg med å få praksisplass der - ordnet med NAV osv. Hadde ikke fått jobb der uten OT.”

I følge informantene går det stort sett greit å få tak i praksisplasser i ordinære bedrifter, enten i egen kommune, andre kommuner i regionen eller lenger unna. Det vanskeligste er imidlertid å finne praksisplasser til de aller svakeste, de som ikke passer inn i ordinære bedrifter og som også i mange tilfeller har lite utbytte av å være der – for eksempel fordi de ikke har struktur på hverdagen, ikke mestrer det å komme seg opp og på jobb eller ikke er i stand til å holde ut en hel arbeidsdag. En NAV-representant påpeker at i tunge tilfeller, som det stadig blir flere av, ønsker hun seg flere praksisplasser å spille på, særlig for jenter. I vedkommende region fins en arbeidstreningsbedrift som NAV og OT benytter som praksisplass, men arbeidsoppgavene der appellerer i større grad til gutter enn til jenter. Det hender for øvrig at bedrifter gjør dårlige erfaringer og derfor blir mer skeptiske til å ta imot flere OT-ungdommer.

OT-klasse (eller OT-skole) er et tilbud i alle regionene, bestående av en skoledag i uken ved videregående skole. Skoledagen kan være obligatorisk for alle som er på praksisplass eller den kan være et frivillig tilbud. I Nord-Gudbrandsdal var skoledagen obligatorisk inntil for tre år siden, men har siden vært frivillig. Begrunnelsen for denne endringen var at det var stort fravær, og OT-medarbeiderne vurderte det som dårlig utnyttning av tiltaksmidlene. Selv blant dem som bevisst velger skoledagen kan det imidlertid bli frafall. I inneværende skoleår begynte fem elever på matematikk og naturfag ved skolens avdeling på Otta og tre på helse- og sosialfag ved avdelingen på Klones, men to av disse har sluttet i løpet av året. I Gjøvik

startet fire elever inneværende skoleår. Også her har to sluttet i løpet av året. Gjøvik tilbyr dette skoleåret matematikk, engelsk og norsk.

Skoletilbudet består vanligvis av undervisning i utvalgte fag, som ungdommene ønsker å ta opp igjen fag for å forbedre karakterer eller som forberedelse til neste skoleår. Matematikk og naturfag er erfaringsmessig de fagene som flest har behov for å arbeide med, men det tilbys også andre undervisning i andre skolefag, samt kompetansegivende kurs som for eksempel anleggsmaskin-, truckfører-, barnehage- og vaktmesterkurs. Det kan også tilbys ekstra veiledning før eksamen. Det kan variere fra år til år hva som tilbys, avhengig av den enkelte ungdoms behov og interesser. Med bestått eksamen fra OT-klasse kan ungdommene bli fritatt fra undervisningen i vedkommende fag påfølgende skoleår.

De ungdommene vi snakket med som fulgte OT-skoletilbudet, var svært fornøyd med tilbudet:

”Jeg er veldig fornøyd, veldig bra opplegg på skolen. Vi jobber bra, og det er veldig fint å ha samme lærer i begge fagene. Har fått veldig god oppfølging for at det skal gå best mulig til eksamen.”

”Det har fungert fint i år. Godt med liten klasse og bare en lærer. Kunne ta flere fag, men det er hardt på bare en dag i uka.”

Mange av informantene i OT-systemet ønsker et mer differensiert OT-tilbud utover de standardiserte tilbudene som ordinære praksisplasser og undervisning. Gruppen av ungdommer er sammensatt og flere vil at tilbudene skal speile sammensetningen av ungdommer som finnes i OT for å gi hver og en best mulig oppfølging. De fleste OT-teamene gir inntrykk av å gå langt i å vektlegge den enkeltes forutsetninger, problemer og behov i de tilbudene de gir. Det gir stor variasjon i tilbud regionene imellom, på bakgrunn av hva ungdommene etterspør. En av koordinatorene ordlegger seg slik:

”Ungdommenes interesser utløser det vi tenker å gå i gang med!”

Imidlertid så blir det med tanken i mange tilfeller. Flere OT-koordinatorer forteller at det kommer opp mange flere gode ideer enn en kan realisere, og at det er tiden som er begrensende faktoren. En koordinator har lenge ønsket å kunne kartlegge og jobbe med ungdom med lese- og skrivevansker, men har ikke funnet tid til det. Vedkommende har også sett behov for et samlende tilbud for unge mødre, men har ikke hatt kapasitet til å få det i gang. Tilbud til unge mødre har for øvrig vært prøvd med hell i andre regioner. Andre har planer om å opprette trimgruppe og matgruppe, men dette forutsetter ofte samarbeid med andre instanser, og mangel på ansvarlige og engasjerte samarbeidspartnere er ofte til hinder for etablering av nye tilbud. OT-koordinatoren i Gjøvik ser dette som et dilemma og sier derfor at de har vendt fokuset noe bort fra å gå i gang med noe helt nytt på egenhånd, og jobber mer opp mot etablerte instanser/bedrifter/prosjekter, som for eksempel kommunens arbeidssenter. Der har de fått i gang et samarbeid om prosjektet ”Unge jenter” hvor noen

jenter møtes til ulike aktiviteter og sosial trening. Sør-Gudbrandsdal har hatt mye kontakt dette året med Lillehammer Produkter og ”Inn på tunet” med ønske om å opprette tiltaksplasser for ungdom med særskilte behov i samarbeid med allerede etablerte instanser/bedrifter/prosjekter som er relevant for OT-ungdom. Vel så viktig som ressurser er altså samarbeidet med andre (kommunale og andre) instanser for å få i gang tilbud som passer ungdommene og deres behov og interesser. Her etterlyses det et større ansvar ved enkelte virksomhetsområder i kommunene.

Et annet spørsmål som kom opp i intervjuene i når temaet var nye tilbud, gjaldt rektors faglige og økonomiske ansvar for bruken av tiltaksmidlene. Noen OT-koordinatorer opplever det som en hemsko at rektor og eventuelt mellomledere er de som tar beslutninger om hvilke tilbud som kan settes i gang og når. Det vises til at skoleledelsen i mange tilfeller ønsker tradisjonelle opplæringstilbud, og at det av og til tar for lang tid fra behovet og ønske om å sette i gang oppstår, til rektor eller andre overordnede gir klarsignal. Et mulig alternativ kan, i følge noen, være at OT-koordinatorene i større grad er beslutningsansvarlige, eventuelt med hjelp av en fagansvarlig i fylket som vet mer om OT og deres virke enn skolens ledelse. Flere informanter påpeker at det ofte er riktig å gå utover tradisjonelle undervisningsmetoder når det gjelder OT-ungdom, men ikke alle opplever at de gis mulighet til det av skolens ledelse.

Ungdommenes helse blir gjennomgående sett som en utfordring for OT. Mange unge sliter med dårlig fysisk og sosial helse. Aktivitetsgrupper med fokus på fysisk eller sosial trening er en måte å nærme seg utfordringen på, gjerne med mulighet for å gi kompetansebevis ut fra de mål som er satt for den enkelte ungdommen, for eksempel for økt sosial kompetanse. Denne veien å gå steg for steg kan være med å bygge opp mot og motivere for videregående opplæring på sikt. En av NAV-representantene er inne på det samme, at noen ganger er det bare snakk om litt tid til å komme til hektene, se at de mestrer noe, få struktur på hverdagen igjen, før de kan begynne på praksisplass, lære plass eller videregående opplæring. I en kommentar i spørreskjemaet etterlyser ellers en av OT-koordinatorene ”*praktiske guttekurs uten snev av noe som kan oppfattes som teori*”, som et tilbud som kan være viktig for å komme videre med en del av ungdommene.

På tross av mange utfordringer både knyttet til selve OT-ungdommene og til ressursene som er til rådighet, så finnes det mange gode eksempler på vellykkede tilbud. Et eksempel gjelder en ungdom som både foreldrene og OT var bekymret for. Foreldrene tok kontakt med legen og det ble satt i gang et samarbeid mellom flere ressurspersoner. Gutten, som satt mye for seg selv og spilte data, fikk både fysiske og sosiale problemer. I dette tilfellet tok legen ansvar og henviste til en fysioterapeut som også har treningssenter. Legen motiverer gjennom dette til trening. For at gutten skal komme seg dit betaler OT drosje til og fra over tiltaksmidlene, og ungdomskontoret er på hjemmebesøk og bidrar til å styrke det sosiale nettverket. Nå er gutten klar for praksisplass, som NAV har ordnet. Informanten som gir dette eksemplet påpeker at dette et OT-samarbeid på sitt beste.

Det er nødvendig med mange perspektiv for å bevare helheten i tilbudet til ungdommene, men det forutsetter mulighet for differensierte tilbud. Også Egge (1998) fremholder i sin rapport at en differensiert tilbudspakke er nødvendig i møtet med ungdommen. Rapporten peker på lignende forutsetninger som vi har vært inne på her, nemlig at det er nødvendig å forfølge den enkelte ungdoms interesser, for det er der mestringspotensialet ligger. Samtidig er det viktig å legge til rette for at valgmulighetene skal bli reelle, eller å justere forhåpningene slik at grunnlaget for mestring er realistisk (Egge 1998:78).

De ungdommene vi intervjuet er stort sett fornøyd med OT. De representerer imidlertid et svært lite utvalg av OT-ungdommene, og er sannsynligvis i de fleste tilfellene også blant dem som har hatt godt utbytte av OT og som er inne på et positivt spor. Med dette i minnet gjengir vi noen av de svarene vi fikk fra ungdommene på spørsmålet om de trodde deres situasjon ville vært annerledes om de ikke hadde kommet inn i Oppfølgingstjenesten:

”Ingen kunne hjulpet meg bedre enn dem. Hadde ikke de vært der ville jeg ikke gjort noe i det hele tatt. Jeg gikk ledig i 4-5 måneder før jeg kom i kontakt med dem. I den tida havnet jeg i feil miljø og var helt idiot. Det er fint å jobbe og tjene penger”.

”Situasjonen ville vært veldig annerledes om ikke OT hadde vært der for meg. Det ville vært vanskeligheter med å finne jobb og jeg ville ikke vært på beina slik jeg er i dag. Det at jeg fikk jobb ute i tillegg til oppfølging på andre områder, gjorde meg mye bedre i stand til å takle å være hjemme”.

”Hadde det ikke vært for OT og de mulighetene jeg fikk der, så hadde jeg nok bare tatt ekstravakter denne vinteren, ikke skole. Men jeg ville nok uansett tatt mer skole igjen senere, trengte bare litt tid for å finne ut hva jeg ville.”

”Hadde ikke kommet på skole igjen uten OT.”

En av ungdommene er ikke så fornøyd med OT, men han skylder heller ikke bare på OT for at situasjonen hans ikke er den beste i dag:

”Jeg vet ikke om situasjonen ville vært annerledes i dag om ikke jeg hadde hatt kontakt med OT. Jeg ville nok spilt data uansett. Det er det jeg gjør nå. Jeg er fornøyd slik det er nå, jeg trives hjemme. (...) Ingen kunne gitt meg mer eller bedre hjelp – det er bare jeg som har vært vrang”.

6 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

Om organisering og ressurser

- Den skolebaserte modellen for Oppfølgingstjenesten har stor oppslutning blant dem som arbeider med OT.
- OT-koordinatorenes stillingsressurser vurderes jevnt over som for små i forhold til arbeidsmengden. Dette har sammenheng dels med at det blir stadig flere ungdommer med store problemer og som det er krevende å ta seg av, dels med OT-koordinatorene sterke ansvarsfølelse og engasjement i forhold til ungdommenes situasjon.
  - Økende antall krevende OT-ungdommer tilsier at det bør vurderes å øke stillingsressursene i Oppfølgingstjenesten.
  - Det er viktig å definere klart hvor grensene går når det gjelder Oppfølgingstjenestens ansvar overfor den enkelte ungdom, og hvor andre deler av hjelpeapparatet må ta over.
- Rektorenes beslutningsansvar når det gjelder tiltaksmidlene fører i mange tilfeller til at det er tradisjonelle utdanningstilbud som blir iverksatt, mens mer nyskapende tilbud uteblir.
  - Det er grunn til å vurdere om OT-teamene bør få større fullmakter over disponeringen av tiltaksmidlene.

Om samarbeid

- Det er en utfordring å samle OT-teamet til møter, særlig i de regionene der det er store team. Mange i teamene har flere pressende arbeidsoppgaver som gjør at møtevirksomheten nedprioriteres i perioder.
- Fylkeskommunens samlinger for OT-koordinatorene er viktige fora for både faglig input og erfaringsutveksling.
- Det er behov for møtearenaer også for andre OT-medarbeidere der erfaringer og utfordringer kan diskuteres, slik at en kan utvikle felles fortolkninger og praksiser i OT-arbeidet.
- Samarbeidet med NAV og kommuner i Oppfølgingstjenesten fungerer bra og det fremstår som nyttig for alle parter. Likevel er det noen svakheter ved samarbeidet, for eksempel når det gjelder tidsbruk på OT i forhold til andre oppgaver og når det gjelder tydeliggjøring av OT-ansvaret.
  - Både NAV og kommunene bør vurdere å øke ressursene i OT-arbeidet.
  - Et klarere mandat og avgrensning for OT-arbeidet foreslås tatt inn i de aktuelle stillingsinstrukser i NAV og kommuner.
- Kommunale organer tar ikke alltid sitt ansvar i OT.
  - Det er viktig å tydeliggjøre kommunenes ansvar og forpliktelser i Oppfølgingstjenesten, for eksempel gjennom de lokale intensjonsavtalene.
- Nord-Gudbrandsdals status som pilotregion for omleggingen til NAV har vært en krevende prosess, også for OT-arbeidet, men forventningene er store til at det skal bli

bra når alt får ”gått seg til”. Den desentrale modellen som er valgt i NAV for OT-arbeidet i regionen, vurderes som en god løsning både for ungdommene og OT-samarbeidet.

Om OTTO-systemet og OT-koordinatorenes oversikt over målgruppa

- OTTO-systemet er et hendig hjelpemiddel for OT-koordinatorene, men gir rom for ulik praksis og er avhengig av gode rutiner både blant OT-koordinator og ”underleverandører”.
  - Selv om en ikke kan gardere seg mot menneskelig svikt, er det viktig med skolering og innskjerping av rutiner når det gjelder loggføring og bruk av statuskodene. Dette gjelder både OT-koordinatorene og de som ”mater” vedkommende med opplysninger til OTTO.
- Gjennom sin daglige kontakt med skolen får OT-koordinatorene god oversikt over de ungdommene som faller fra mens de er elever ved skolen, men det er en del svikt i de formelle rutinene som skal sikre rask overføring til OT.
  - Det er behov for innskjerping av skolens melderutiner når det skjer avbrudd i skolegangen og i lærlingperioden, for å sikre at ungdommene kommer raskt inn i OT.
  - Bedriftenes rutiner når det gjelder melding om avbrudd og fravær bør skjerpes.

Om arbeidet med ungdommene

- Ungdommens ønsker og behov blir lagt til grunn for den kontakt, veiledning og oppfølging som tilbys fra OT, både når det gjelder hyppighet og type bistand.
- Samtaler og møter med fokus på å finne ut hva ungdommen vil, hjelp til å søke skoler eller arbeid, og med å skaffe praksisplass og OT-skoletilbud, er de primære tilbudene fra OT til ungdommene, men det settes også i gang individuelt tilpassede tilbud ved hjelp av tiltaksmidlene.
- Det er behov for mer differensiert tilbud for å møte den enkeltes behov. Det fins også mange ideer og planer om nye tilbud ute i OT-systemet, men på grunn av manglende tid og kapasitet blir de ikke realisert.
- Dokumentasjon av progresjon og kompetanse med utgangspunkt i de mål som er satt for den enkelte ungdom, både når det gjelder faglig utvikling og for eksempel fysisk eller sosial aktivitet, er et ønske som blir fremmet.
- Oppfølgingen av ungdommene på praksisplass er utilfredsstillende.
  - Det er en utfordring for NAV å styrke oppfølgingen på praksisplass.
  - Det bør vurderes om også bedriftene kan få mer ansvar for oppfølging og veiledning av praksisplass-ungdom.
- Ungdommene som vi intervjuet er i all hovedsak fornøyde og takknemlige for OT’s bistand og tilskriver OT mye av æren for at de i dag er inne på et positivt spor. Det er

imidlertid grunn til å tro at de ungdommene vi møtte er blant de mer vellykkede OT-ungdommene.

Litteratur

Buland, T. og Havn, V. 2004. *Organisering av Oppfølgingstjenesten – Sluttrapport fra kartleggingen*. SINTEF rapport

Buland, T og Havn, V m.fl. (2007): *Intet menneske er en øy. Rapport fra evalueringen av tiltak i Satsing mot frafall*. SINTEF Teknologi og samfunn, gruppe for skole- og utdanningsforskning, februar 2007. Trondheim

Byrhagen, K.N, Falch, T og Strøm, B (2006): *Frafall i videregående opplæring: Betydningen av grunnskolekarakterer, studieretninger og fylke*. SØF-rapport nr 08/06, Senter for økonomisk forskning AS, Trondheim

Egge, M (1998): *Hadde det ikke vært for Oppfølgingstjenesten... samtaleintervjuer med 16 ungdommer*. FAFO-rapport 241, Oslo

Forskrift til opplæringslova. Hentet fra <http://www.lovdata.no/cgi-wift/wiztldrens?usr/www/lovdata/for/sf/kd/td-20060623-0724.html>, 29.03.2007

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova). Hentet fra <http://www.lovdata.no/all/tl-19980717-061-003.html>, 29.03.2007

Markussen, E. og Sandberg, N. 2004. *Bortvalg og prestasjoner*. NIFU skriftserie 4/2004

Wiborg, A. og Rønning, W. 2005. *Frafall, bortvalg, avbrudd eller skoleslutt? Frafall innen videregående skole i Nordland skoleåret 2004-2005*. Nordlandsforskning, Arbeidsnotat nr. 1013/05

Spørreskjema om Oppfølgingstjenesten (OT)

Organiseringen av OT i regionen

1) Hvor stor er din stillingsandel for funksjonen som OT-koordinator?

 %

2) Hvordan vurderer du stillingsandelens størrelse i forhold til dine arbeidsoppgaver som OT-koordinator? Sett ett kryss!

For stor stillingsandel	☐
Passe stor stillingsandel	☐
For liten stillingsandel	☐

3) Hvordan er OT-arbeidet i regionen organisert? Sett ett kryss!

Ett samlet team for hele regionen	☐
Flere kommunale team	☐
Ett samlet team med flere kommunale underteam	☐
Andre organisatoriske løsninger	☐

4) Hvordan er teamet eller teamene sammensatt?

Teamets/teamenes navn	Sammensetning	
	Antall medl.	Instanser som er representert i teamet (for eksempel kommunale etater)

5) Hvor ofte har teamet/teamene møter?

Teamets/ teamenes navn	Møtehyppighet				
	2 ganger pr mnd eller oftere	Ca 1 gang pr måned	Ca 2-3 ganger pr halvår	Ca 1 gang pr halvår	Sjeldnere enn 1 gang/halvår

6) Utfyllende opplysninger om organiseringen av OT-arbeidet:

7) Er det inngått intensjonsavtaler med kommunene i regionen om OT? Sett ett kryss.

Ja, med alle kommunene	☐
Med noen kommuner men ikke alle	☐
Nei, ikke med noen av kommunene	☐

Samarbeidet i forbindelse med OT

8) Hvor ofte har du kontakt med andre instanser mellom teammøtene? Sett kryss!

	Svært ofte	Ofte	Ganske ofte	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
Aetat/NAV						
Kommunal PP-tjeneste						
Kommunal helse- og sosialetat						
Kommunal skoleetat						
Psykiatrisk ungdomsteam						
Videregående skoler						
Grunnskoler						
Fagopplæringskontoret i f-kommunen						
OT-koordinator i Oppland f-kommune						
OT-koordinatorer i andre regioner						
Andre						

9) Hvordan vurderer du samarbeidet med andre aktører i forbindelse med OT?

--

Registrering av målgruppa

(Spørsmål 10 og 11 ble tatt ut av spørreskjemaet og opplysningene innhentet fra fylkeskommunens rapporter)

**12) Hvor får du vanligvis opplysningene om dem som hører hjemme i målgruppa?
Sett kryss!**

	Svært ofte	Ofte	Ganske ofte	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
Inntakskontoret i fylkeskommunen						
De videregående skolene						
Lærebedrifter						
Arbeidsplasser						
Ungdommene selv/foreldre						
Andre						

13) Hvor lett eller vanskelig synes du det er å holde oversikt over de ungdommene i din region som til enhver tid hører hjemme i OT? Sett ett kryss!

Svært lett	Lett	Verken lett eller vanskelig	Vanskelig	Svært vanskelig

14) Utfyllende kommentarer om den delen av koordinatorfunksjonen som gjelder registrering/oversikt over målgruppa

--

**15) Hvordan vurderer du datasystemet for registrering av målgruppa (OTTO)?
Sett kryss!**

Svært bra	Bra	Verken bra eller dårlig	Dårlig	Svært dårlig
☐	☐	☐	☐	☐

16) Utfyllende kommentarer om datasystemet

Første kontakt med ungdommene

**17) Hvor raskt etter at ungdommene er registrert tar dere vanligvis kontakt med dem?
Sett ett kryss!**

Påfølgende uke	☐
Påfølgende måned	☐
I løpet av det neste halve året	☐
Mer enn et halvt år etter registrering	☐
Varierende	☐

18) Hvordan tar dere den første kontakten med ungdommene? Sett kryss!

	Svært ofte	Ofte	Ganske ofte	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
Brev	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Telefon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SMS	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E-post	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

19) Hvem i OT-teamet tar vanligvis den første kontakten med ungdommene? Sett kryss!

	Svært ofte	Ofte	Ganske ofte	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
OT-koordinator	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Representant fra aetat/NAV	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Representant fra kommunene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Representant fra skolene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Oppfølging av ungdommene

20) Hvor ofte har dere vanligvis kontakt med de ungdommene som takker ja til oppfølging? Sett ett kryss!

Hver uke	☐
Hver måned	☐
Sjeldnere enn en gang i måneden	☐
Variierende hyppighet	☐

21) Blir det ført løpende "logg" over all kontakt mellom OT og ungdommene? Sett ett kryss!

JA	☐
NEI	☐

22) Hvem fungerer som personlige veiledere? Sett kryss!

	Svært ofte	Ofte	Ganske ofte	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
OT-koordinator	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Representanter fra aetat/NAV	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Representanter fra kommunene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Representanter fra skole	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23) Hva består oppfølgingen vanligvis i?

NYE OT-STATUSKODER f.o.m. 01.01.06

1. Oppfølgingstjenesten arbeider med ungdommen

- 1.1 **OTUK** – Ukjent sysselsetting
- 1.2 **OTOV** – Oppfølging og veiledning
- 1.3 **OTOI** – Oppfølging i institusjon
- 1.4 **OTHL** – Ungdom er helt ledig
- 1.5 **OTSY** – Ungdom er syk

2. Ungdom er i tiltak

- 2.1 **OTOA** – Opplæring og arbeidspraksis i regi av fylket
- 2.2 **OTAP** – Ungdom er i arbeidspraksis eller annet tiltak i regi av Aetat
- 2.3 **OTAR** – Ungdom er i arbeid
- 2.4 **OTIK** – Ikke kompetansegivende utdanning

3. Oppfølgingstjenesten arbeider ikke med ungdommen

- 3.1 **OTMI** – Ungdom er i militæret
- 3.2 **OTBA** – Ungdom har barn/fødselspermisjon
- 3.3 **OTFA** – Ungdom har flyttet til et annet fylke
- 3.4 **OTFU** – Ungdom har flyttet til, eller oppholder seg i utlandet
- 3.5 **OTNO** – Ungdom takker nei til oppfølging

4. Ungdom er ikke i målgruppen til Oppfølgingstjenesten

Denne hovedgruppen er delt i 3 kategorier:

4.1 Ungdom med opplæringsplass

- 4.1.1 **OTVE** – Ungdom er elev ved en videregående skole i eget fylke
- 4.1.2 **OTVA** – Ungdom er elev ved en videregående skole i annet fylke
- 4.1.3 **OTVU** – Ungdom tar videregående opplæring i utlandet
- 4.1.4 **OTVF** – Ungdom er elev ved en videregående friskole
- 4.1.5 **OTLE** – Ungdom har læreplass i eget fylke
- 4.1.6 **OTLA** – Ungdom har læreplass i annet fylke
- 4.1.7 **OTLK** – Ungdom er lærekandidat

4.2 Oppfølgingstjenestens frafallsforebyggende arbeid

- 4.2.1 **ELEV** – Ungdom er elev ved en videregående skole, men Oppfølgingstjenesten arbeider frafallsforebyggende

4.3 Det er feil at ungdommen er registrert hos Oppfølgingstjenesten

- 4.3.1 **FEIL** – Ungdom er registrert hos Oppfølgingstjenesten ved en feil.

OT-STATUSKODER - BRUKERVEILEDNING

4. Oppfølgingstjenesten arbeider med ungdommen

4.1 OTUK – Ukjent sysselsetting

Koden brukes som første OT-statuskode for ungdommer som ikke har søkt, takket nei eller ikke møtt ved skolestart. Koden definerer ungdommens status i på registreringstidspunktet og skal stå inntil Oppfølgingstjenesten kommer i kontakt med ungdom og/eller på annen måte skaffer seg kjennskap til ungdommens sysselsetting.

4.2 OTOV – Oppfølging/veiledning (erstatte OTRV)

- Koden brukes der Oppfølgingstjenesten gir ungdom oppfølging og/eller veiledning.
- Koden skal også brukes der ungdommen er henvist til samarbeidspartnere som for eksempel Aetat. Det er Oppfølgingstjenesten som har oppfølgingsansvaret inntil ungdommer har mottatt tilbud om opplæring eller arbeid.

4.3 OTOI – Oppfølging i institusjon

- Ungdom får oppfølging i institusjon som for eksempel barnevernsinstitusjon, sykehus, soning eller andre institusjoner som arbeider med rehabilitering/behandling av ungdom.
- Oppfølgingstjenesten samarbeider med institusjonen hvor ungdommen befinner seg.

4.4 OTHL – Ungdom er helt ledig

- Oppfølgingstjenesten har arbeidet med å finne hensiktsmessige tilbud til ungdommen uten å lykkes.
- Ungdom har ikke tatt imot de tilbudene Oppfølgingstjenesten har gitt.

4.5 OTSY – Ungdom er syk

- Koden skal brukes for å indikere at det er forhold ved eleven som hindrer vedkommende fra å nyttegjøre seg utdannings- eller jobbtilbud.
- Koden skal dekke sykdomsforhold av ulik karakter, som fysisk og psykisk sykdom, rusbruk, sosiale og/eller emosjonelle vansker og skal brukes når ungdommen **IKKE** er under behandling og/eller oppfølging av en institusjon.
- Oppfølgingstjenesten har ansvar for at ungdommen henvises til rett instans for behandling, og statuskoden skal stå **inntil** slik behandling er iverksatt.

5. Ungdom er i tiltak

5.1 OTOA– Opplæring og arbeidspraksis i regi av fylket

- Ungdom er i tiltak i regi av Oppfølgingstjenesten/fylket som tilbyr kombinerte løp med opplæring og arbeid som for eksempel APO, AO, praksisklasse osv.
- Det kan også regnes som et tiltak når Oppfølgingstjenesten i samarbeid med en videregående skole tilbyr skoleplass midt i skoleåret.

- Denne koden skal brukes der Oppfølgingstjenesten/ fylket tilbyr opplæringstilbudet. Ofte kombineres opplæringen med arbeidspraksis og midler gjennom Aetat. Ved OTOA har fylket det primære ansvar for gjennomføringen av tiltaket.

2.2 **OTAP** – Arbeidspraksis eller annet tiltak i regi av Aetat

- Koden skal innbefatte ungdommer i målgruppen som er i tiltak i regi av Aetat.
- Ungdommer som er i et kombinert opplærings- og arbeidspraksistiltak i regi av fylket skal registreres som OTOA.
- Aetats arbeidsmarkedstiltak rettet mot ungdom kan være arbeidspraksis (praksis plass) i ordinær eller skjermet bedrift, Arbeid med bistand, lønnstilskudd og Arbeidsmarkedsopplæring (AMO).

2.3 **OTAR** – Ungdom er i arbeid

- Ungdom er i ordinært arbeid.

2.4 **OTIK** – Ikke kompetansegivende utdanning

- Ungdom er i utdanning som ikke er kompetansegivende, og som ikke er i regi av Oppfølgingstjenesten eller Aetat.
- Koden er ment å skulle dekke utdanning og kurs som ikke er kompetansegivende på linje med videregående opplæring. Eksempler kan være folkehøgskoler, IT-kurs osv.

6. **Oppfølgingstjenesten arbeider ikke med ungdommen**

3.1 **OTMI** – Ungdom er i militæret

- Ungdom avtjener førstegangstjeneste.

3.2 **OTBA** – Ungdom har barn/fødselspermisjon

- Koden er ment å skulle dekke alle forhold der ungdom ikke tar videregående opplæring eller er i arbeid, fordi vedkommende har omsorg for barn.
- Dette innbefatter fødselspermisjon hvor ungdom har fått godkjent permisjon fra skolen.
- I tilfeller hvor ungdommer velger å være hjemme med barn uten å ha søkt permisjon fra skolen, skal Oppfølgingstjenesten tilby veiledning.

3.3 **OTFA** – Ungdom har flyttet til et annet fylke

- Ungdom er registrert med annet bostedsfylke hos Folkeregisteret.

3.4 **OTFU** – Ungdom har flyttet til eller oppholder seg i utlandet

- Ungdom har meldt om utvandring til Folkeregisteret.
- Koden er også ment å skulle dekke ungdommer som oppholder seg i utlandet, uten å følge kompetansegivende utdanning, eller tilfeller der Oppfølgingstjenesten ikke er kjent med ungdommens sysselsetting i utlandet.

3.5 **OTNO** – Ungdom takker nei til oppfølging

- Ungdom har gitt melding til Oppfølgingstjenesten om at ungdommen ikke ønsker oppfølging eller veiledning fra Oppfølgingstjenesten.
- Ungdommer som har takket nei til oppfølging og veiledning skal få tilbud om oppfølging og veiledning fra Oppfølgingstjenesten hvert skoleår så lenge de er i målgruppen.

4. Ungdom er ikke i målgruppen til Oppfølgingstjenesten

4.1 Ungdom med opplæringsplass

4.1.1 OTVE – Ungdom er elever ved en videregående skole i eget fylke

- Koden skal brukes i tilfeller der ungdom likevel ikke er en del av målgruppen siden vedkommende har fått en skoleplass ved overføring til Oppfølgingstjenesten.
- Koden skal brukes i tilfeller hvor Oppfølgingstjenesten bistår med å skaffe ungdommen en skoleplass. I det ungdommen blir elev ved en fylkeskommunal videregående skole, er ikke ungdommen en del av målgruppen til Oppfølgingstjenesten.

4.1.2 OTVA – Ungdom er elev ved en videregående skole i et annet fylke

- Ungdommen er elev ved en videregående skole i et annet fylke.

4.1.3 OTVU – Ungdom tar videregående opplæring i utlandet

- Ungdom tar videregående opplæring i utlandet som er kompetansegivende. Hvis ikke utdanningen er kompetansegivende, skal koden OTFU benyttes.

4.1.4 OTVF– Ungdom er elev ved en videregående friskole

- Ungdommen er elev ved en videregående friskole i eget eller i et annet fylke.

4.1.5 OTLE – Ungdom har læreplass i eget fylke

- Ungdom er lærling i eget fylke.

4.1.6 OTLA – Ungdom har læreplass i annet fylke

- Ungdom er lærling i et annet fylke.

4.1.7 OTLK – Ungdom er lærekandidat

- Ungdom har opplæringskontrakt i eget eller i et annet fylke.

4.2 Oppfølgingstjenestens frafallsforebyggende arbeid

4.2.1 ELEV

- Ungdom er elev i videregående skole eller lærling/lærekandidat, men Oppfølgingstjenesten arbeider frafallsforebyggende.
- Dersom ungdom slutter i videregående opplæring skal OT-statuskoden endres slik at den koden som best beskriver ungdommens sysselsetting benyttes.

4.3 Det er feil at ungdommen er registrert hos Oppfølgingstjenesten

4.3.1 FEIL

- Ungdom er opprettet hos Oppfølgingstjenesten ved en feil.
- Koden er ment å skulle synliggjøre fylkets feilregistreringer og feilkilder, slik at det blir mulig å korrigere disse. Eksempler på feilregistreringer kan være ungdom som fortsatt går i grunnskolen eller ungdom har fullført videregående opplæring.

Samarbeidsavtale mellom NAV Oppland og Oppland fylkeskommune i forbindelse med arbeidet i Oppfølgingstjenesten

NAV Oppland har ansvar for å
påse at NAV lokal deltar aktivt i OT
påse at NAV's tilbud gjøres kjent for aktuell ungdom i målgruppen
påse at lokale intensjonsavtaler fungerer i alle kommuner/regioner
sende informasjon etaten mottar som berører samarbeidet i OT, til den andre part i denne avtalen.

NAV skal tilby et bredt spekter av tjenester ovenfor ungdom, herunder formidling til arbeid, informasjon, yrkes- og karriereveiledning. Formidling til ordinært arbeid skal vurderes før evt. tilbud om praksisplass. Når en ungdom er i praksisplass har NAV ansvar for kontakt med både arbeidsgiver og tiltaksdeltaker, jf. regelverket for praksisplasser.

Fylkesopplæringssjefen i Oppland skal
ha oversikt over alle ungdommer i målgruppen
tilby deltakelse i "åpent tilbud" ved en skole i alle regioner
sørge for en lokal OT-koordinator i alle regioner, til å ivareta oversikt og samordning lokalt
sikre en årlig evaluering og rapportering av arbeidet i OT
sørge for intensjonsavtaler i alle regioner
sende informasjon etaten mottar som berører samarbeidet i OT, til den andre part i denne avtalen
etter utarbeidelse av årlig evalueringsrapport om OT i Oppland, og godkjenning av nytt statsbudsjett, innkalle til møte mellom partene i denne avtalen for å legge frem rapport og drøfte evt endringer i avtale

Samarbeidsavtalen gjør det også klart at det skal lages lokale intensjonsavtaler mellom alle de tre partene, som skal
regulere arbeidsfordelingen lokalt, herunder møtehyppighet i lokalt OT, med ansvar for møteinnkallinger, hvem som først skal ta kontakt med ungdom, fordeling av veilederansvar, og hvordan evt henvisning skal skje fra en etat til en annen
angi representanter for de ulike etatene
gjennomgå kontinuerlig, og minst en gang pr. år

Videre sier samarbeidsavtalen at tilbud som formidles primært skal ta sikte på å føre frem til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på lavere nivå innenfor videregående opplæring.

Vedlegg 4

Essensen i intensjonsavtala som er underskriven av dei samarbeidande partane i oppfølgingstenesta: Aetat Nord-Gudbrandsdal, kvar av dei seks norddalskommunane og Oppland fylkeskommune:

KVEN OMFATTAR AVTALEN?

Ungdom mellom 16 og 21 år som

- ikkje har søkt el. tatt imot skoleplass/læreplass
- avbryt slik opplæring
- ikkje er i varig arbeid
- mistar skoleplass pga. bortvising
- vedtak om heving av læreplass

OPPGÅVER:

OT skal

- ha oversikt over målgruppa
- sørge for at det blir tatt kontakt med målgruppa
- gje tilbod om rettleiing
- sikre at dei får tilbod om opplæring som kan føre fram til formell kompetanse eller anna målretta virksomheit, praksisplass
- ha oversikt over og samordne bruken og utviklinga av aktuelle tilbod for målgruppa
- følgje opp ungdom som har tatt imot tilbod i OT med jamlege samtaler
- individuell skriftleg handlingsplan

ORGANISERING AV SAMARBEIDET:

- Koordinator er ansvarleg for møteplan for kvart halvår, for hausthalvåret i august, for vårhalvåret i januar.
- Koordinator kallar inn til møte, skr. innkalling helst ei veke før møtet.

IDENTIFISERING AV ANSVARET:

For å realisere intensjonane skal:

Aetat:

- Distriktsarbeidssjef er ansvarleg for at avtala blir gj.ført
- aetat forpliktar seg til å arbeide for å oppnå måla med OT
- ansvar for praksisplassar

- rettleiingsansvar for eit rimeleg antal ungdommar, fortrinnsvis dei eldste, og inntil 1/3 av gruppa
- registrere arbeidssøkjande 16-21-åringar, og rapportere desse til koordinator i OT
- ta del i evaluerings- og oppfølgingsmøter

Kommunane:

- Administrasjonssjef er ansvarleg for at avtala blir gj.ført
- kommunen forpliktar seg til å oppnå måla med OT
- tek rettleiingsansvar for eit rimeleg antal ungdommar, inntil 1/3 av gruppa
- prioritere målgruppa i OT i aktuelle tilbod som kommunen har
- pedagogisk konsulent og/el sosialkontoret har eit spesielt ansvar for rettleiing av 18-21-åringar. Særleg dei som kjem inn under lova om sosiale tenester
- rådgjevarane har eit spesielt ansvar for dei som sist år gjekk ut av grunnskolen.

Nord-Gudbrandsdal vidaregåande skule:

- Rektor er ansvarleg for at avtala blir gj.ført
- skolen forpliktar seg til å arbeide for å oppnå måla med OT
- rettleiingsansvar for eit rimeleg antal ungdommar, inntil 1/3 av gruppa
- sikre ei kontinuerleg evaluering av opplæringstilbodet som er retta mot denne gruppa
- skolen organiserer og gir tilbod om opplæring ut frå det den enkelte ungdommen har behov for, og som ein har økonomi/ moglegheit for
- skolen har ansvaret for at ungdommane får opplæring mest mogleg tilpassa sine behov og føresetnader
- skolen ved ein rådgjevar har koordineringsansvaret for veilederane
- skolen har ansvaret for å kalle inn til evalueringmøte i des/jan og mai/juni

Avtala gjeld til ein av partane ønskjer endring, men med dei avgrensingar lova set

Vedlegg 5 Høringsuttalelse fra Fylkesrådmannen

OPPLAND
fylkeskommune

Fylkesrådmannen

Innlandet Revisjon IKS

Serviceboks
2626 LILLEHAMMER

Vår ref: 200701900-3 / A43

Lillehammer, 13. juni 2007

Deres ref:

Revisjonsrapport : - Oppfølgingstjenesten i videregående skole i Oppland

Det vises til mottatt utkast til rapport om ovennevnte. Det vises også til avtale om utsatt frist til 15.06.07 for fylkesrådmannens kommentarer.

Fylkesrådmannen vil innledningsvis peke på ett forhold som i begrenset grad er fulgt opp i rapporten. Dette gjelder innhenting av brukererfaringer.

Fylkesrådmannen har forståelse for både de metodiske og ressursmessige utfordringer som ligger i en mer omfattende evaluering av brukererfaringer. På den annen side berører dette også et prinsipielt spørsmål knyttet til kvalitetsvurdering av offentlige tjenester. I den foreliggende undersøkelsen – som i mange undersøkelser av offentlige tjenester – legges hovedvekten på de interne aktørens "egenvurdering" av tjenestene de selv yter, herunder tjenestenes faglige kvalitet, samarbeidsprosesser, ressursbehov osv. Dette gir ofte viktig informasjon i det interne utviklingsarbeidet. I slike "interne" undersøkelser savnes likevel ofte supplerende og delvis korrigerende kvalitetsvurderinger basert på de primære målgruppene, dvs. brukernes egne vurderinger av kvalitet, tilgjengelighet osv.

Generelle politiske fasinger poengterer ofte at det offentlige tjenestetilbudet i størst mulig grad bør søkes tilpasset publikums, dvs. de ulike målgruppers/brukeres uttrykte og opplevde behov. Fylkesrådmannen antar at det delvis var slike betraktninger som lå til grunn da Kontrollutvalget i møte 02.11.06 økte ressursrammen til revisjonsprosjektet om Oppfølgingstjenesten for å gjøre det mulig å legge større vekt på brukernes egne erfaringer. Til tross for denne ressursøkningen uttales det i rapporten at det ikke har vært mulig med en utvidet fokus på brukernes egne erfaringer med tjenesten, jfr. bl.a. side 9 hvor det uttales:

"Dette metodevalget innebær at det innen dette prosjektets rammer var umulig å gjøre en brukerundersøkelse som ville gi et fullstødt bilde av i hvilken grad oppfølgingstjenesten dekker målgruppens behov".

Vislere anføres (19):

"Det svært begrensede omfanget av brukererfaringer tilsier at denne delen av revisjonsprosjektet må betraktes som en forundersøkelse som med fordel kan følges opp av en mer omfattende evaluering med et reviderket brukerperspektiv."

Fylkesrådmannen har som sagt forståelse for de metodiske og ressursmessige utfordringer knyttet til denne konkrete revisjonsrapporten, men ser nytten – med tanke på senere undersøkelser – av en prinsipiell vurdering av hvordan hovedvekten av ressursinnsats bør fordeles mellom

---

Postadresse
Serviceboks
2626 LILLEHAMMER
Org. nr. 961582335

Besøksadresse
Kirkegaten 76
Bankkonto: 2000 09 50018
E-post: postmottak@oppland.org

Saksbehandler:
Terje Kind
Telefon: +47 6128 9000
Telefaks: +47 6128 9491

"virksomhetsinterne" vurderinger og erfaringer fra eksisterende målgrupper/brukere av tjenes etilbud.

Rapporten har for øvrig vært forelagt fylkesopplæringsjefen som i sine kommentarer uttaler:

"Det er gjort et imponerende grundig arbeid med rapporten. Etter fylkesopplæringsjefens oppfatning gir den et godt bilde av Oppfølgingsjenestens arbeid og den peker på relevante utfordringer for tjenesten.

For å få korrekt terminologi foreslås det at rapportens navn endres til "Oppfølgingsjenesten i videregående opplæring i Oppland". Tilsvarende endres

- "skole" til "opplæring" på side 3, 1. avsnitt
- "skolerett" til "opplæringsrett" på side 18, 3. avsnitt
- "videregående skoler" til "videregående opplæring" på side 28, 1. avsnitt

Under "Konklusjoner" på side 6 og side 49 anbefales det "utstedelse av kompetansebevis med utgangspunkt i de mål som er satt for den enkelte ungdom, både når det gjelder faglig utvikling og for eksempel fysisk eller sosial aktivitet (...)". Betegnelsen "Kompetansebevis" har en tross spesiell juridisk betydning, jf. forskrift til opplæringslovens § 4-33. Ifølge denne paragrafen er et kompetansebevis dokumentasjon for videregående opplæring i de tilfeller der vilkårene for å få vitnemål ikke er oppfylt. Kompetansebeviset viser standpunkt- og eksamenskarakterer eller er dokumentasjon for gjennomført opplæring. Det er neppe dette informantene mener når de etterlyser utstedelse av kompetansebevis. Det vil sannsynligvis være mer korrekt å erstatte "kompetansebevis" med "dokumentasjon" i denne sammenheng.

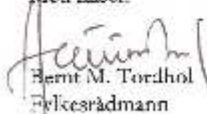
På side 22 i første avsnitt heter det bl.a. : " (...) og at disse (rådgivere i ungdomsskolen) faktisk har et ansvar for oppfølging av "sine" elever ikke bare mens de går i grunnskolen, men også det første året de går på videregående." Dette stemmer ikke, rådgiverne i ungdomsskolen har ikke et slikt ansvar.

Avsnittet på side 34 under "Oversikt over målgruppa" er noe upresist. Utlastingen av ikke-søkerne skjer før sommerferien og omfatter ikke bare søkere fra grunnskoler, men også andre ungdommer med opplæringsrett som ikke har søkt. Etter sommerferien overføres ungdommer som har takket nei til plass, som ikke har svart på tilbud og ungdom som ble vurdert som ukvalifisert i innlaget.

Rapporten anbefaler at stillingsressursene til koordinatorene økes. Når den vurderingen skal foretas må det også tas hensyn til opplysninger i rapporten (side 41, 2. avsnitt) om at OT-koordinatorene i mange tilfeller tar på seg det ansvaret for oppfølging av praksisplasser som NAV Oppland har ifølge avtalen med Oppland fylkeskommune"

Fylkestyrmannen deler fylkesopplæringsjefens oppfatning av at det har vært gjort et godt og grundig arbeid. Rapporten munnner ut i konklusjoner og anbefalinger som – innenfor de rammer som ble lagt for prosjektet – vil være nyttig i arbeidet med å videreutvide Oppfølgingsjenesten. Fylkestyrmannen viser for øvrig til sine generelle betraktninger om vektlegging av brukernes erfaringer.

Med hilsen

Berni M. Tordhol
Fylkesrådmann

Terje Kull
Ass. fylkesrådmann